

Mira Pohjola

Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatus- suunnitelma

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (amk)

Sosiaalialan ko.

Opinnäytetyö

15.5.2015

Tekijä(t) Otsikko	Mira Pohjola Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma
Sivumäärä Aika	39 sivua + 1 liitettä Kevät 2015
Tutkinto	Sosionomi (amk)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Varhaiskasvatus
Ohjaaja(t)	Aini Ronkainen, KM, Lehtori
<p>Opinnäytetyöni aihe on Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen. Tuorinniemen päiväkotia on Helsingin kaupungin päiväkotia ja yksikön edellinen varhaiskasvatussuunnitelma on vuodelta 2007. Varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen tuli päivähoitoyksikön tarpeesta saada heidän toimintaansa paremmin kuvaava ja ohjaava varhaiskasvatussuunnitelma. Tarkoituksena oli luoda yksikölle varhaiskasvatussuunnitelma, josta käy ilmi päiväkodin toiminta-ajatus ja arvoperusta.</p> <p>Yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmaa ohjaavat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmilla on myös erilaisia teoreettisia näkökulmia pohjalla. Varhaiskasvatussuunnitelma on työyhteisön työväline suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen toimintaan. Se toimii työntekijöiden perehdytysoppaana, on laatulupaus yksikössä toteutettavasta toiminnasta ja toimii työyhteisössä toteutettavan varhaiskasvatuksen arvioinnin välineenä. Myös päivähoitoasiakkaat saavat varhaiskasvatussuunnitelmasta informaatiota päivähoitoyksiköstä.</p> <p>Opinnäytetyöni on monimuotoinen ja teen varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisprosessia työpaikalleni Tuorinniemen päiväkodille työni ohella. Olen prosessissa aktiivisena toimijana kaikissa työvaiheissa muiden yksikön työntekijöiden tavoin. Keräsin materiaalin varhaiskasvatussuunnitelman päivittämiseen koko työyhteisön varhaiskasvatusteemaisista työilloista sekä kirjallisuudesta. Opinnäytetyön ja varhaiskasvatussuunnitelman kirjoitusprosessi kesti noin vuoden, kevästä 2014 kevääseen 2015. Valmis varhaiskasvatussuunnitelma tulee luettavaksi Helsingin kaupungin internetsivuille Tuorinniemen päiväkodin kuvauksen rinnalle.</p>	
Avainsanat	varhaiskasvatus, varhaiskasvatussuunnitelma, päivähoito

Author(s) Title Number of Pages Date	Mira Pohjola Early Childhood Education Plan of Tuorinniemi Day Care 39 pages + 1 appendix Spring 2015
Degree	Bachelor of Social Work
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Early Childhood Education
Instructor(s)	Aini Ronkainen, Master of Education, Lecturer
<p>The theme of thesis was to update the early childhood education plan of Tuorinniemi day care. Tuorinniemi day care is a day care unit of city of Helsinki. The previous early childhood education plan of Tuorinniemi is from the year 2007. The idea for updating came from day care, to have an early childhood education plan which describes their current work and leads them working with similar aims. The purpose was to create an early childhood education plan for the unit which shows the mission statement and the set of values.</p> <p>The early childhood education plan of the units are based on the nationwide principles of early childhood education plan and also early childhood education plan of city of Helsinki. The early childhood education plans of units are also based on various theoretical perspectives. Early childhood education plan is tool for the staff of day care for systematical and goal-directed work. The plan introduces the unit for new workers and it is a sign of high quality of day care. It is also a tool for evaluation. Customers of day care can also gain information of day care unit from the early childhood education plan.</p> <p>The thesis work was a practice-based and I did the updating process of early childhood education plan at my workplace Tuorinniemi daycare in addition to my work. I was an active actor in every part of process like every other worker in Tuorinniemi day care unit. The material for the process was gathered by me from early childhood education themed evenings of whole staff of Tuorinniemi and from the literature. The thesis process and writing the early childhood education plan of Tuorinniemi day care took one year from spring 2014 till spring 2015. The updated early childhood education plan of Tuorinniemi day care will be published on the website of city of Helsinki with introduction of Tuorinniemi day care.</p>	
Keywords	early childhood education, early childhood education plan, day care

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Varhaiskasvatus	2
	2.1 Tuorinniemen päiväkoti	3
3	Varhaiskasvatustoiminnan taustalla	4
	3.1 Laki lasten päivähoidosta	5
	3.2 Päivähoitolain muutos	6
	3.3 Hallinto varhaiskasvatustoiminnan takana	7
	3.4 Helsingin kaupungin Varhaiskasvatusvirasto	8
4	Varhaiskasvatussuunnitelma	8
5	Lapsi oppijana ja vastuukasvattaja- malli varhaiskasvatussuunnitelmassa	11
	5.1 Lapsi monipuolisena oppijana	11
	5.2 Vastuukasvattaja- malli	12
	5.3 Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatuksen teoreettinen viitekehys	12
	5.3.1 Lapsi monipuolisena oppijana Tuorinniemen päiväkodissa	13
	5.3.2 Vastuukasvattaja- malli käytännössä	14
	5.3.3 Pienryhmätoiminta	14
	5.3.4 Lapsilähtöisyys	16
	5.3.5 Havainnointi	17
	5.3.6 Kasvatuskumppanuus	18
6	Varhaiskasvatussuunnitelman päivitysprosessi	21
	6.1 Opinnäytetyön tehtävä ja prosessin käynnistyminen	22
	6.2 Varhaiskasvatussuunnitelman päivitysprosessin kuvaus	23
7	Prosessin arviointi	26
8	Pohdinta	30
	Lähteet	33
	Liitteet	
	Liite 1. Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma	

1 Johdanto

Varhaiskasvatustoiminnan sisällön arviointi on tullut ajan mittaan entistä tärkeämmäksi. Arvioinnin tarkoituksena on varhaiskasvatuksen laadun, tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden parantaminen (Helsingin kaupunki, Sosiaalivirasto 2011, 21). Osa varhaiskasvatustoiminnan arviointia on mm. yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmien arvioiminen ja päivittäminen. Arvioinnin kautta pyritään ymmärtämään kasvattajien toiminnan merkityksiä ja niiden suhdetta toiminnan mm. laadullisiin odotuksiin. Arviointiote edellyttää jatkuvaa dokumentointia ja dokumentoinnin pohjalta tehtävää arviointia. Tästä syystä yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmien laatiminen, niiden arvioiminen sekä päivittäminen ovat erityisen tärkeitä. Varhaiskasvatussuunnitelma dokumentoi koko yksikön kaiken toiminnan. Dokumentoimalla toiminta ja sen sisältö tulee näkyvämmäksi, ja sen kautta varhaiskasvatuksen laatua pystytään kehittämään (Helsingin kaupunki, Sosiaalivirasto 2011, 21).

Päivitän opinnäytetyönäni Helsingin kaupungin päiväkodin, päiväkotit Tuorinniemen varhaiskasvatussuunnitelman. Työskentelen itse kyseisessä päiväkodissa lastentarhanopettajana ja teen opinnäytetyön työni ohella. Opinnäytetyöni on monimuotoinen. Aihe opinnäytetyöhön on ajankohtainen varhaiskasvatustoiminnan laadun tarkistamisen myötä, sekä työyhteisön tarpeesta päivittää päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma. Edellinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka on vuodelta 2007, ei kuvannut Tuorinniemen päiväkodin nykyistä toimintaa. Osa päiväkodin toimintakäytännöistä ovat muuttuneet, ja pienryhmätoimintaa painotetaan toiminnassa entistä enemmän. Esiopetuksen suunnitelma ja päivähoitolaki on myös muuttumassa, jonka vuoksi varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen sijoitettiin juuri tähän vaiheeseen. Tuorinniemen päiväkodin vanhasta varhaiskasvatussuunnitelmasta ja esiopetussuunnitelmasta puuttui myös kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma, jonka tulisi nykyään sisältyä yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmiin. Opinnäytetyönä toteutettu Tuorinniemen varhaiskasvatussuunnitelma on hyvä työväline päiväkotimme työntekijöille, perehdytysopas uusille työntekijöille, sekä ikään kuin laatulupaus ja esite vanhemmille toiminnastamme sekä tärkeä työme arvioinnin väline.

Päivähoitoyksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmat pohjautuvat valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan, sekä kuntien varhaiskasvatussuunnitelmille. Yksiköiden

varhaiskasvatussuunnitelmissa on erilaisia teoreettisia näkökulmia, joihin yksikön varhaiskasvatus perustuu. Tuorinniemen varhaiskasvatussuunnitelma perustuu Helsingin kaupungin oppimiskäsitykseen lapsesta monipuolisena oppijana, sekä vastuukasvat-taja- malliin, johon sisältyy pienryhmätoiminnan toteuttaminen, lapsilähtöisyys, havainnointi ja kasvatuskumppanuus. Tuorinniemen päiväkodin teoreettiset näkökulmat lähte-vät päiväkodin arvoista ja viitoittavat toimintaamme.

Päivitin Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman koko työyhteisön yhteis-ten varhaiskasvatus-temaisten työiltojen tuottamien materiaalien kautta, sekä tutustu-malla varhaiskasvatukseen liittyvän kirjallisuuteen. Työyhteisössä varhaiskasvatussuun-nitelman aiheista keskusteltiin ja tehtiin ryhmätöitä, jotka purettiin yhteisesti. Teemoja valmisteltiin tiimeissä ennen yhteen kokoontumista. Keräsin materiaalia varhaiskasva-tussuunnitelmaan työilloista tekemällä muistiinpanoja, kirjoittamalla auki ryhmätöitä ja pohjaamalla kirjoittamaani tekstiä yhteisiin keskusteluihin. Tekstiäni arvioitiin yhdessä yksikön muiden lastentarhanopettajien ja esimiehen kanssa. Kirjallinen varhaiskasvatus-suunnitelma Tuorinniemen päiväkodille on tämän monimuotoisen opinnäytetyön tuotos. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen varhaiskasvatussuunnitelma annetaan myös Tuo-rinniemen päiväkodin vanhempaintoimikunnan sekä varhaiskasvatusalueemme päälli-kön luettavaksi, ja liitetään lopuksi Helsingin kaupungin internetsivuille Tuorinniemen päiväkodin kuvauksen yhteyteen.

2 Varhaiskasvatus

Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusvastuu- ja oikeus. Yhteiskunnan varhais-kasvatuspalveluiden on tarkoitus tukea perheen antamaa kotikasvatusta. Vanhemmat valitsevat varhaiskasvatuspalvelut lapsilleen tarjolla olevista vaihtoehdoista. (Peltonen 2004, 29.) Kasvatus on vuorovaikutuksellista toimintaa, sosiaalisessa kanssakäymi-ssä tapahtuvaa lapsen kasvun ja kehityksen tukemista. Varhaiskasvatus on vaikutta-mista, kasvun ohjaamista, sekä pedagogista suunniteltua toimintaa. (Hämäläinen & Ni-vala 2008, 199.) Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kunnat, seurakunnat, järjestöt sekä yksityiset palveluntuottajat. Varhaiskasvatuksen keskeisimpiä palveluja ovat päiväkotipalvelut, perhepäivähoito ja avoin toiminta, kuten kerhot. (Stakes 2003, 9.)

Varhaiskasvatus on lapsen varhaisessa elämässä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovai-kutusta vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välillä, jonka tavoitteena on kehittää

lapsen tasapainoista kehitystä, kasvua ja oppimista. Varhaiskasvatuksen tärkeänä perustana on kasvatuskumppanuus työntekijöiden ja perheiden välillä, eli yhteinen kasvatustehtävä, jonka kautta luodaan lapsen kasvun ja kehityksen mukainen kasvatuskokonaisuus lapsen kasvatusympäristöissä. Yhteiskunnan järjestämä, valvoma ja tukema varhaiskasvatus muodostuu lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen osista. Varhaiskasvatuksen lähtökohtana on kasvatustieteellinen ja pedagogisten menetelmien kokonaisvaltainen näkemys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta varhaiskasvatuksessa. (Stakes 2003, 9.) Niin päivähoidon kuin koko varhaiskasvatuksen kasvatustavoitteena on edistää lapsen kokonaispersoonallisuuden kehittymistä. Tällaisen kasvatuksen osa-alueellisia tavoitteita ovat elinikäisen oppimisen tavoitteet, fyysisen, sosiaalisen, emotionaalisen, esteettisen, älyllisen, eettisen ja uskonnollisen kasvatuksen tavoitteet. (Peltonen 2004, 30.) Laadukkaan varhaiskasvatuksen taustalla on myös ammattitaitoiset kasvattajat (Stakes 2003, 9).

Yleisimmin varhaiskasvatusta toteutetaan kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa, perhepäivähoitona ja leikkipuisto- ja kerhotoimintana (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto, 2015. Päivähoidon vaihtoehdot.)

2.1 Tuorinniemen päiväkotii

Tuorinniemen päiväkotii on perustettu vuonna 1997. Se sijaitsee Helsingin Herttoniemessä merellisissä maisemissa ja on Helsingin kaupungin päivähoitoyksikkö. Päiväkotii koostuu neljästä kiinteästä ryhmästä, Simpukoista, Kaloista, Kotiloista ja Meduusoista. Ryhmät muodostuvat lasten ikärakenteen mukaan vuosittain ja ryhmät on jaettu erillisiin väriyhtiin. Väriyhtiissä toimii lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja työpareina. Päiväkodin asiakkaina on suomalaisia ja monikulttuurisia perheitä.

Simpukoiden tiloissa toimii tällä toimintakaudella kolme lastentarhanopettajaa sekä neljä lastenhoitajaa. Tiloissa on vuosittain 45–50 lasta ja lapset ovat iältään 1-5 vuotiaita. Simpukoiden tilojen lapsen on jaettu kolmeen kiinteään väriyhtiin. Kalojen ryhmässä työskentelee tällä hetkellä kaksi erityislastentarhanopettajaa, yksi lastenhoitaja ja yksi avustaja ja ryhmässä on 12 lasta, jotka ovat iältään 3-5 – vuotiaita. Ryhmässä on paikkoja viidelle erityisen tuen tarpeiselle lapselle ja seitsemälle tukilapselle. Kotiloiden ryhmä on Tuorinniemen päiväkodin niin sanottu pientenryhmä, jossa on alle kolmevuotiaita lapsia. Ryhmässä toimii kaksi lastentarhanopettajaa ja kaksi lastenhoitajaa. Lapsia ryhmässä on yhteensä 16. Meduusoiden tiloissa työskentelee tällä toimintakaudella 7

aikuista, joista kolme on lastentarhanopettajaa ja neljä lastenhoitajaa. Meduusoihin kuuluu myös oppisopimusopiskelija, joka opiskelee lähihoitajaksi. Meduusoiden tilojen lapsiryhmät muodostuvat vuosittain eri tavalla, riippuen alueella olevien esikoululaisten määrästä. Toimintakautena 2014–2015 Meduusoiden tiloissa on yksi viisivuotiaiden ”viskariryhmä” ja kaksi esiopetusryhmää. Lapsia Meduusoiissa on maksimissaan 49. Meduusoiden ryhmä on jaettu kolmeen kiinteään väriryhmään.

Päiväkodin yhteydessä on myös Herttoniemen ala-asteen sivukouluna toimivat 1. ja 2. luokat. Päivähoito, esiopetus ja alkuopetus muodostavat näin lapsille yhtäläisen kasvatuksen ja opetuksen jatkumon. (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Päiväkoti Tuorinniemi.) Leikkipuisto Tuorinniemi on myös konkreettisesti päiväkodin yhteydessä ja tarjoaa alueen perheille palveluja ja virkistävä toimintaa ennen päivähoitoa, sekä koululaisille iltapäiväkerhoa (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Leikkipuisto Tuorinniemi).

Tuorinniemen päiväkodissa työskentelee myös resurssierityislastentarhanopettaja eli relto ja päiväkodin henkilökunta tekee aktiivisesti moniammatillista yhteistyötä muun muassa alueen kiertävän erityislastentarhanopettajan eli kelton kanssa, suomi toisena kielinä - lastentarhanopettajan kanssa, sekä neuvolan kanssa. Muita tärkeitä moniammatillisen ja verkostoyhteistyön kumppaneita varhaiskasvatuksessa ovat sosiaali- ja terveyspalvelut ja opetus-, kulttuuri- ja liikuntatoimi sekä yksityiset palveluntarjoajat, seurakunnat ja järjestöt (Stakes 2003, 37).

3 Varhaiskasvatustoiminnan taustalla

Varhaiskasvatustoimintaa ohjaa mm. laki lasten päivähoidosta ja laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Lait ohjeistavat varhaiskasvatustoimintaa ja kuvaavat varhaiskasvatuksen perustehtävän, sekä turvaavat mm. riittävän ja osiaan henkilökunnan suhteessa lapsiin ja sitä kautta laadukkaan varhaiskasvatuksen lapsille. 1.8.2015 tulee voimaan lakimuutos, joka muuttaa päivähoitolain sisältöä. Samalla myös lain nimi muuttuu varhaiskasvatuslaiksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015.) Valtiotasolta lähtien varhaiskasvatustoiminnan taustalla on myös erilaisia hallinnollisia kokoonpanoja, jotka ohjeistavat varhaiskasvatustoimintaa ja sen laatua, tehokkuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Helsingin kaupungissa varhaiskasvatuksesta vastaa Varhaiskasvatusvirasto.

Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma osuu ajankohtaiseksi myös uuden varhaiskasvatustalakiuudistuksen myötä. Uusi laki tulee velvoittamaan kuntia oman varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen ja arviointiin ja sitä kautta yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmien tekemiseen ja arviointiin. Opetushallitus laatii uudet valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka pohjaavat uuteen varhaiskasvatustalakiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatustalain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015.) Päivittämäni Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma on kirjoitettu uutta varhaiskasvatustalakiuudistusta silmällä pitäen.

3.1 Laki lasten päivähoidosta

Päivähoitolain mukaan alle oppivelvollisuusikäisillä lapsilla on subjektiivinen oikeus päivähoitoon (Laki Lasten päivähoidosta 36/1973, § 2). Subjektiivisella päivähoito-oikeudella tarkoitetaan lapselle kuuluvaa oikeutta suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen kasvatukseen, opetukseen ja hoidon kokonaisuuteen, jossa painottuu erityisesti toiminnan pedagogisuus (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatustalain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015). Lapsi voi saada päivähoitoa, jos lastenhoitoa ei ole järjestetty muilla tavoin tai erityiset olosuhteet sitä vaativat. Päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa hoitoa lapselle silloin kun lapsi sitä tarvitsee. (Laki Lasten päivähoidosta 36/1973, § 2.) Järjestettävän päivähoidon muodon tulee olla olosuhteiltaan lapselle ja hänen hoidolleen ja kasvatukselleen sopivaa. (Laki lasten päivähoidosta 36/1973, § 6.) Erityistä tukea ja kasvatusta vaativan lapsen hoidon ja kuntoutuksen yhteensovittamiseksi lapselle laaditaan kuntoutussuunnitelma yhdessä lapsen vanhempien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. (Laki lasten päivähoidosta 36/1973, § 7a.)

Lain mukaan päivähoidon tavoitteena on tukea hoidossa olevien lasten perheitä heidän kasvatustehtävässään ja yhdessä perheiden kanssa edistää lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä. Päivähoidon tulee edistää lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen lapsen fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä kehitystä ja tukea lapsen esteettistä, älyllistä ja eettistä kasvatusta. Uskonnollisessa kasvatuksessa otetaan huomioon vanhempien toivomus tai vakaumus. Päivähoidon tulee kasvattaa lasta yhteisvastuullisuuteen, rauhaan ja elinympäristön huolenpitoon. (Laki Lasten päivähoidosta 36/1973, § 2a.) Kuntien on huolehdittava päivähoidon tarjoamisesta lapsen äidinkielenä olevalla suomen-, ruotsin tai saamenkielellä. (Laki lapsen päivähoidosta 36/1973, § 11.)

Laissa on säädetty myös sosiaalialalla toimivan ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista varhaiskasvatuksen toimipaikoissa. Lastentarhanopettajan tehtävissä toimivan henkilön koulutusvaatimuksena on vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon kuuluvat varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opinnot. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2015, § 7.) Lastenhoitajana toimivan henkilön koulutusvaatimuksina on lähihoitajan tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005, § 8.) Jos lastentarhanopettajan tai lastenhoitajan tehtävään ei saada henkilöä, jolla on laissa säädetty kelpoisuus, voidaan tehtävää ottaa suorittamaan enintään vuodeksi henkilö, jolla on opintojen perusteella muuten riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005, § 12.) Kuntien tehtävänä on huolehtia varhaiskasvatushenkilöstön peruskoulutuksen pituuteen, työn vaativuuteen ja toimenkuvaan liittyen siitä, että henkilöstö osallistuu riittävästi sille järjestettyyn täydennyskoulutukseen (Laki lasten päivähoidosta 36/1973, § 27).

3.2 Päivähoitolain muutos

Suomen presidentin on ollut tarkoitus vahvistaa päivähoitolain ensimmäisen vaiheen muutokset 8.5.2015. Näin uudistunut laki tulisi voimaan 1.8.2015. Uudessa laissa varhaiskasvatus määritellään ensimmäistä kertaa valtakunnallisesti lakitasolla. Lain nimi päivähoitolaista muuttuu varhaiskasvatuslaiksi, ja varhaiskasvatus korvaa päivähoiton käsitteen kokonaisuudessaan uudessa laissa. Uudessa laissa korostetaan lapsen etua toiminnan toteutuksessa ja lasten ja vanhempien osallisuus ja vaikuttamismahdollisuuksia korostetaan ja vahvistetaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015.) Osallisuuden vahvistamisella tarkoitetaan arkitasolla lasten mielipiteiden ja toivomuksien huomioon ottamista toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa entistä tehokkaammin. Myös vanhemmille on taattava mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin oman lapsen päivähoitoyksikössä. Varhaiskasvatusta järjestettäessä kuntien on myös toimittava yhteistyötahojen kanssa, esimerkiksi neuvolan, lastensuojelun ja opetus vastaavien ja muiden tarvittavien tahojen kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015.)

Uudessa varhaiskasvatuslaissa määritellään myös lapsen fyysinen, psyykinen ja sosi-

aalinen oppimisympäristö päivähoitossa. Oppimisympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä, kaikin puolin turvallinen sekä lapsen ikä- ja kehitystason huomioonotettava. Säädös oppimisympäristöstä edellyttää varhaiskasvatustoiminnalta myös kiusaamisen ehkäisemistä ja siihen puuttumista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatustuksen ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015.)

Lakiuudistuksen myötä varhaiskasvatuksesta vastaa opetushallitus, joka vastaa varhaiskasvatuksen kehittämisestä, järjestämisestä ja varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnallisista perusteista, jonka pohjalta kunnat ja yksiköt laativat omat varhaiskasvatussuunnitelmansa. Uusi laki velvoittaa päiväkotia ja perhepäivähoitoa laatimaan lapsille henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat yhdessä vanhempien kanssa. Myös lapsen vasun sisältöä säädetään ja yhtenäistetään. Uuden lain myötä varhaiskasvatuksen järjestäjiä, eli kuntia ja yksiköitä veloitetaan arvioimaan varhaiskasvatustoimintaa dokumentoinnin kautta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatustuksen ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015.)

Uusi varhaiskasvatustalaki säättää myös ryhmien enimmäiskoot päiväkodeissa. Yksiköissä saa toimia vain kolmen hengen kasvattajaryhmiä ja lapsia ryhmässä on suhteessa aikuisten määrään lapsen iät huomioiden. Aikuisten ja lasten suhdeluku pysyy samana, yksi kasvattaja voi olla vastuussa enintään seitsemästä yli kolme vuotiaasta lapsesta ja neljästä alle kolme vuotiaasta lapsesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatustalain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015.) Lakimuutosta mielessä pitäen Tuorinien päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa on kuvattu mm. työparityöskentelyä, oppimisympäristöä ja toiminnan arviointia ja dokumentointia. Päivitetystä varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan myös kasvatuskumppanuutta ja sitä kautta vanhempien osallisuutta. Lasten osallisuus on myös konkreettisine esimerkeillä kuvattuna ja kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma on osa uutta Tuorinien päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa.

3.3 Hallinto varhaiskasvatustoiminnan takana

Kunnat päättävät itse päivähoitotoiminnan järjestämisestä. Kunta voi järjestää päivähoitotoimintaa itse, yhdessä muiden kuntien kanssa tai hankkimalla palveluja yksityisiltä palvelujen tuottajilta, muilta kunnilta tai valtiolta. Kunnat voivat antaa asiakkaiden hankkia päivähoitopalveluita myös palveluseteleitä käyttämällä. Yksityiseltä ostettujen palvelujen tulee vastata laadultaan kunnallisia palveluja. (Laki lapsen päivähoitosta 36/1973, § 10.)

Päivähoidon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriölle. Aluehallintovirasto vastaa suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta toimialueittain. Sosiaali- ja terveysministeriö sopii Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston sekä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa päivähoidon tulostavoitteiden saavuttamisesta. (Laki lasten päivähoidosta 36/1973, § 8).

3.4 Helsingin kaupungin Varhaiskasvatusvirasto

Helsingin kaupungin varhaiskasvatus siirtyi Opetusviraston alaisuudesta varhaiskasvatusviraston alaisuuteen vuonna 2013. Varhaiskasvatusvirasto vastaa mm. suomenkielen päivähoidon ja esiopetuksen toiminnasta, leikkipuistojen avoimesta toiminnasta. Ruotsinkielinen päivähoito on edelleen osa opetusvirastoa. Varhaiskasvatusvirasto perustettiin varhaiskasvatuksen aseman ja sisällön vahvistamiseksi Helsingissä. Perustaminen oli osa sosiaali- ja terveystoimen organisaatiomuutosta, jonka seurauksena perustettiin oma virasto varhaiskasvatukselle. (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Viraston esittely.) Varhaiskasvatusvirastossa toimii varhaiskasvatuslautakunta, joka ohjaa ja kehittää varhaiskasvatusviraston toimintaa (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Varhaiskasvatuslautakunta).

Varhaiskasvatusvirastossa on kolme johtamisen tasoa, virasto-, toimisto- ja yksikkötaso. Virastolla on oma päällikkönsä eli varhaiskasvatusjohtaja. Johtamisen toimistotaso muodostuu varhaiskasvatusalueista, joita Helsingissä on 13, sekä, leikkipuistotoiminnasta sekä hallinnon toimistoista. Varhaiskasvatusalueet johtavat oman alueensa päiväkotia, perhepäivähoitoa ja leikkipuistoja. Yksikköjen esimiehet ovat varhaiskasvatusalueista ja niiden päälliköistä seuraavalla johtamisen tasolla. Varhaiskasvatusalueiden toiminta on keskenään samanlaista. (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Viraston organisaatio.)

4 Varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelman perustana on hyvinvoiva lapsi, lapselle ominaiset tavat toimia sekä kasvatuskumppanuus (Sarras 2011, 1). Suomessa varhaiskasvatussuunnitelmat pohjautuvat valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Kunnalli-

set varhaiskasvatussuunnitelmat ovat kunnissa tapahtuvan varhaiskasvatuksen ohjauksen väline, sekä työntekijöiden työväline. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma sisältää muun muassa kuvauksen kunnan varhaiskasvatuksen linjauksista, jotka ohjaavat varhaiskasvatuksen sisällön suunnittelua, esimerkiksi palvelujen tuottamistavan ja toimipisteiden, yhteistyökumppanien ja turvallisuussuunnitelman kautta. Kuntien varhaiskasvatussuunnitelmat pitävät sisällään myös kunnan varhaiskasvatuksen toiminta-ajatukset ja arvot, päämäärät ja tavoitteet, kuvauksen erityisen tuen järjestämisestä, eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä, yhtenäisen jatkumon luomisesta esi- ja alkuopetuksen kanssa sekä kuvauksen yhteistyöstä moniammatillisen verkoston kanssa ja vanhempien kanssa kasvatuskumppanuudessa toimimisesta. Myös lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisen periaatteet ja varhaiskasvatustoiminnan arviointi, kehittäminen ja seuranta ovat tärkeitä osa-alueita kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien sisällöissä. Kuntien varhaiskasvatussuunnitelmat ovat oleellinen osa kuntien ja yksikköjen varhaiskasvatuksen laadunhallintaa (Stakes 2003, 43–45.)

4.1 Yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma on kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa yksityiskohtaisempi ja siinä kuvataan toimintayksikön ja toimintaympäristön erityispiirteitä. Yksikön suunnitelma muuntuu yksikön arjen mukana, lasten ja ryhmien tilannesidonnaisuuden vuoksi. Yksikön toimintaa ja varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan säännöllisin väliajoin. Koko henkilökunta sitoutuu tuottamaan ja toteuttamaan, seuraamaan ja arvioimaan yksikkönsä varhaiskasvatussuunnitelmassa esitettyä toimintaa. Yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmissa voi olla erilaisia teoreettisia painotuksia, esimerkiksi erilainen pedagoginen suuntaus tai liikunnallinen tai musiikillinen painotus. Yksiköt voivat painottaa varhaiskasvatussuunnitelmassaan myös esimerkiksi omia arjen toimintamalleja, kuten pienryhmätoimintaa tai kasvatuskumppanuutta.

4.2 Tiimin varhaiskasvatussuunnitelma

Päivähoitoyksiköt koostuvat erillisistä ryhmistä ja ryhmän aikuiset muodostavat keskenään työtiimin. Tiimit tekevät oman varhaiskasvatussuunnitelman eli toisin sanoen tiimisopimuksen tai ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman. Tiimisopimus ohjaa konkreettisemmin yhden tiimin toimintatapoja ja yhteistä linjaa ryhmän lasten kasvatuksessa. Tiimisopimus pohjautuu niin koko talon varhaiskasvatussuunnitelmaan, kuin ryhmässä sil-

loisena toimikautena olevien lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin ja lasten tarpeisiin. Tiimisopimuksiin kirjataan arjen sopimuksia ja käytäntöjä työn helpottamiseksi ja lasten tarpeiden huomioimiseksi. Jokainen tiimin jäsen sitoutuu tiimensä sopimukseen ja yhteisiin periaatteisiin ja toimintatapoihin. Tiimisopimuksia arvioidaan ja muutetaan tarvittaessa.

4.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkoitus on huolehtia, että lapsi voi hyvin ja saa tarvitsemansa tuen varhaiskasvatuksen piirissä. Yksiköissä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin kuuluu päivähoidon aloituskeskustelu, vanhempien toiveiden ja tarpeiden kuuleminen, kasvatuskumppanuuden ja kasvatusyhteistyön luominen vanhempien kanssa sekä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillinen näkökulma lapsen toiminnasta, tarpeista ja lapselle tarkoituksenmukaisista ja mahdollisista toiminnoista päivähoidossa. (Sarras 2011, 31–32.) Eri näkökulmia yhdistämällä syntyy yhteinen käsitys lapselle tarkoituksenmukaisesta varhaiskasvatuksesta (Helsingin kaupunki, Sosiaalivirasto, 2011, 17). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkoitus on tuottaa tulevaisuudessa parempaa varhaiskasvatusta kyseessä olevalle lapselle (Sarras 2011, 31–32). Tavoitteena on että lapsi toimijana ja oman elämänsä kokijana tulee nähdyksi, kuulluksi, ymmärretyksi kokonaisvaltaisesti. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on jatkuva prosessi, joten säännöllinen arviointi on osa sitä. Varhaiskasvatuksen ammattilainen arvioi yhdessä vanhempien kanssa, ovatko lapsen kasvuun ja kehitykselle suunnitellut toiminnot olleet hyödyllisiä ja kuinka jatkossa toimitaan. (Sarras 2011, 31–32.)

4.4 Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

Tuorinniemen päiväkodin edellinen varhaiskasvatussuunnitelma on vuodelta 2007. Sovimme esimieheni kanssa keväällä 2014, että aloitan päiväkotimme varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisen opinnäytetyönäni työn ohella.

Tuorinniemen vanha varhaiskasvatussuunnitelma pitää sisällään päiväkodin toiminta-ajatuksen, keskeiset arvot toiminnassa, kasvatuksen tehtävät ja sen päämäärät. Varhaiskasvatussuunnitelma sisältää päivähoidon, erityis päivähoidon ja esiopetuksen osuudet. Varhaiskasvatussuunnitelma toimii päiväkodin työntekijöiden ohjekirjana ja työ-

välineenä vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle. Se toimii myös päiväkodin toiminnan arvioinnin apuvälineenä. (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto, 2015. Päiväkoti Tuorinniemi. Varhaiskasvatussuunnitelma.)

5 Lapsi oppijana ja vastuukasvattaja- malli varhaiskasvatussuunnitelmassa

Helsingin kaupungin yhteinen linja on, että kaupungin päiväkodit eivät profiloidu esim. liikunta- tai musiikkipainotteisiksi päiväkodeiksi, vaan kaikissa päiväkodeissa toteutetaan tasapuolisesti monipuolista ja laadukasta varhaiskasvatusta. Kaupungin päiväkotien, ja niin myös Tuorinniemen päiväkodin toteuttama varhaiskasvatus painottaa lasta kokonaisvaltaisena henkilönä ja monipuolisena oppijana, mikä näkyy myös Tuorinniemen päiväkodin uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa.

5.1 Lapsi monipuolisena oppijana

Lapsi on monipuolinen oppija ja lasten oppimisessa on yksilöllisiä eroja. Oppiminen on prosessi, jonka aikana opittavan asian merkitys tulkitaan uudelleen, jonka jälkeen uusi tulkinta ohjaa tulevaa toimintaa. Oppiessaan lapsi rakentaa kuvaa häntä ympäröivästä maailmasta. Lapsilla on oppimiseen liittyviä erilaisia herkkyyksia, jolloin joidenkin asioiden oppiminen on helpompaa. Oppimisessa tärkeää on oppijan aktiivisuus ja vuorovaikutus muiden kanssa. Varhaiskasvatuksessa oppimiseen sisältyy vahva kasvatuksellinen ote ja sosiaalisuuteen kasvaminen. Jokaisella ihmisellä on yksilöllinen oppimisstrategia ja mm. oppijan aikaisemmat kokemukset, asenteet, opittavan asian mielekkyys ja oppijan motivaatio vaikuttavat oppimiseen. Kyky oppimiseen on kuitenkin kaikilla. (Peltonen 2004, 45–68.)

Oppimisympäristöllä on myös suuri vaikutus oppimiseen. Lapsi oppii parhaiten, kun fyysinen ja psyykinen oppimisympäristö on oppimista edistävä. Virikkeellisyys ja monipuoliset havaintomahdollisuudet auttavat lasta kehittymään. Mitä nuorempi lapsi on kyseessä, sitä enemmän ulkoiset tekijät vaikuttavat oppimiseen. (Peltonen 2004, 58–68.) Päiväkodeissa lapsiryhmien niin sanotut kotialueet tai fyysiset ryhmätilat kalustetaan lapsille sopivaksi, ja leikki-, liikkumis-, taiteilemis- ja tutkimisvälineet ovat lasten iän ja osaamistason mukaan harkitusti koottuja kokonaisuuksia. Myös psyykkisellä oppimisympäristöllä on tärkeä oppimista edistävä merkitys (Peltonen 2004, 58–68). Päiväkodissa kasvattajilla on suuri rooli luoda ryhmään turvallinen, positiivinen, oppimiseen innostava,

salliva ja kannustava oppimisympäristö. Pedagoginen oppimisympäristö muovautuu ja rakentuu jatkuvasti arjen toiminnassa ja lasten tarpeiden mukaan (Raittila 2013, 71).

5.2 Vastuukasvattaja -malli

Vastuukasvattaja -malli lähtee päivähoidon aloituksesta, jolloin jokaiselle perheelle nimitetään vastuukasvattaja. Vastuukasvattajan on tarkoituksena toimia perheen yhdyshenkilönä kodin ja päiväkodin välillä mahdollisimman pitkään päivähoidon aikana. (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Päiväkoti Tuorinniemi. Varhaiskasvatussuunnitelma, 13–15.) Vastuukasvattaja on siis lapselle nimetty oman ryhmän aikuinen joka on perheen läheisin kasvatuskumppani ja lapsen läheisin aikuinen päivähoitoryhmässä. Vastuukasvattaja on lasta kunnioittava, arvostava, luotettava, turvallinen ja pitää huolta lapsen tarpeista (Mattila 2011, 18). Vastuukasvattaja huolehtii lapsesta päiväkodilla pääsääntöisesti niin pitkään, että lapsi tuntee olonsa turvalliseksi myös muiden aikuisten kanssa (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Päiväkoti Tuorinniemi. Varhaiskasvatussuunnitelma, 13–1). Alle 3-vuotiaille lapsille vastuukasvattajan rooli ryhmässä on erityisen tärkeä, lapselle on tärkeää antaa mahdollisuus kiintyä yhteen aikuiseen. Vastuukasvattaja kulkee lapsen rinnalla kaikissa arjen tilanteissa. Vanhemmat tekevät lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhdessä tämän vastuukasvattajan kanssa (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Päiväkoti Tuorinniemi. Varhaiskasvatussuunnitelma, 13–15). Vastuukasvattaja on havainnoinut lasta ryhmässä ennen varhaiskasvatussuunnitelman kirjaamista ja hän mukauttaa ryhmän toimintaa vastuulastensa tarpeiden mukaisesti. Vastuukasvattaja on myös yhteistyössä lapsen asioissa esimerkiksi neuvolan ja muiden yhteistyötahojen kanssa vanhempien luvalla. (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Päiväkoti Roihuvuori. Varhaiskasvatussuunnitelma, 5-6.)

5.3 Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman teoreettinen viitekehys

Tuorinniemen päiväkoti painottaa toteuttamassaan varhaiskasvatuksessa Helsingin kaupungin teoreettista lähtökohtaa nähdä lapsi monipuolisena oppijana, sekä vastuukasvattaja -mallia, johon kuuluu lasten havainnointi, lapsilähtöisyys, kasvatuskumppanuus ja pienryhmätoiminta. Teoreettiset näkökulmat ovat nähtävillä myös entistä paremmin päivittämässäni Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmassa.

5.3.1 Lapsi monipuolisena oppijana Tuorinniemen päiväkodissa

Helsingin kaupungin päiväkotien toteuttamassa varhaiskasvatuksessa, kuten näin ollen myös Tuorinniemen päiväkodin toteuttamassa varhaiskasvatuksessa, otetaan huomioon lasten kasvun ja kehityksen herkkyyksikaudet ja tarjoamaan lapselle toimintaa ja tilanteita, joissa oppiminen mahdollistuu. Päiväkodin kasvattajat ovat sensitiivisiä ja havainnoivat lasten kehitystä ja toimintaa, ja tarjoavat heidän tarpeitaan vastaavia virikkeitä ja ohjausta, kaikissa arjen tilanteissa. Oppiminen tapahtuu arjen keskellä päivittäisten asioiden äärellä, lapselle ominaisin tavoin leikkien, liikkuen, taiteillen, tutkien. Lapselle yksilöllisiä oppimistilanteita järjestetään pienryhmätoiminnan kautta. Positiivisten oppimiskokemusten mahdollistaminen lapsille on Tuorinniemen päiväkodissa tärkeää.

Tuorinniemen päiväkodissa lapset on jaettu väriryhmiin ja niissä erikseen kiinteisiin tai vaihtuviin pienryhmiin esimerkiksi vastuukasvattajien mukaan. Väriryhmillä on kiinteät kotialueet. Päiväkodissamme oppimisympäristö nähdään psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena. Oppimisympäristönä Tuorinniemen päiväkotiki on turvallinen, kiinnostava, innostava ja rohkaiseva. Oppimisympäristö mahdollistaa lapsen omasta kiinnostuksesta lähtevän ihmettelyn ja tutkimisen, antaa mahdollisuuden keskittyä, kokeilla ja se tukee lapsen spontaaneja tutkimis- ja oppimishaluja. Tuorinniemen päiväkodissa oppimisympäristön perustana on lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Kasvattajat arvioivat säännöllisesti yhdessä toimintaperiaatteitaan ja oppimisympäristöä, ja ovat valmiita muuttamaan niitä lasten tarpeiden mukaan.

Tuorinniemen päiväkodin fyysinen oppimisympäristö on kaikkien ryhmien käytössä porrastetusti pienryhmätoiminta-ajattelun mukaisesti. Ryhmissä tavarat ovat lasten ikä- ja taitotasoa vastaavia ja ne ovat lasten saatavilla, tai aikuisen kanssa yhdessä käytettävissä. Fyysisen oppimisympäristön puitteissa lapsilla on mahdollisuus heille ominaisiin tapoihin toimia, eli leikkiin, liikkumiseen, taiteilemiseen ja tutkimiseen. Tuorinniemen päiväkodin psyykinen oppimisympäristö on turvallinen, aikuiset ovat sitoutuneita kasvattajan tehtäviinsä ja heillä on yhteinen päämäärä ja toimintatavat. Kasvattajien välinen avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri luovat pohjaa lasten turvalliselle kasvuilmapiirille. Aikuiset ovat lapsia kohtaan sensitiivisiä ja lasten tarpeet ja yksilölliset piirteet huomioidaan. Hyvä sosiaalinen oppimisympäristö Tuorinniemen päiväkodissa mahdollistuu hyvän ja avoimen ilmapiirin kautta. Lapsilla on aikaa ryhmäytymiseen, arki on rauhallista, ja lapsilla on aikaa toimimiseen ja etenemiseen. Kasvattajan rooli hyvän oppimisympäristön luoja on tärkeä. Aikuiset tukevat ja ohjaavat lapsia ja ovat aktiivisia ryhmähengen ja ryhmäytymisen luoja. Tuorinniemen päiväkodissa oppimisympäristön turvallisuuteen on

kiinnitetty erityistä huomiota keskustelemalla ja kirjaamalla ylös mm. turvallisuusohjeita ja sääntöjä esimerkiksi varasuunnitelmia vaara- ja poikkeustilanteissa toimimiseen, riskitekijöiden eliminoimiseen sekä keskustelemalla vanhempien kanssa arjen turvallisuuden liittyvistä asioista.

5.3.2 Vastuukasvattaja -malli käytännössä

Tuorinniemen päiväkodissa käytössä oleva vastuukasvattaja -malli toteutuu työskentelevän kuvauksen mukaisesti. Lapselle nimetty vastuukasvattaja siirtyy mahdollisuuksien mukaan lapsiryhmästä toiseen lasten mukana, ja takaa näin turvallisen siirtymisen ryhmästä toiseen ja lapsilla on mahdollisuus kiintyä omaan aikuiseen. Myös vastavuoroinen ja luottamuksellinen kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa saa mahdollisuuden kehittyä vuosien yhteistyön varrella lapsen asioihin liittyen. Vastuukasvattaja on myös perheen läheisin yhteydenpitäjä, mutta arkisissa ja akuuteissa asioissa myös muut ryhmän ja koko talon aikuiset ovat kaikkien perheiden kanssa vuorovaikutuksessa. Myös yhteistyötahoihin yhteydenpito on lapsen vastuukasvattajan vastuulla. Varhaiskasvatussuunnitelmat toteutetaan perheen kanssa kasvatuskumppanuudessa, sekä vastuukasvattajan havainnoinnin perusteella lapsesta. Tuorinniemen päiväkodissa erityistä tukea tarvitsevat lapset ovat pääsääntöisesti lastentarhanopettajien vastuulapsina. Monikulttuuristen perheiden lapset jaetaan lastenhoitajille ja lastentarhanopettajille vastuulapsiksi. Vastuulapset jaetaan etukäteen kasvattajien kesken, mutta lapsille ja perheille annetaan mahdollisuus myös itse löytää ja mahdollisuuksien mukaan myös valita kasvattaja, johon lapsi helpommin kiinnittyy ja turvautuu, ja joiden kanssa vanhempien ja kasvattajan välinen vuorovaikutus ja kasvatuskumppanuus toimivat parhaalla mahdollisella tavalla. Ryhmien pienryhmätoiminnassa vastuukasvattaja on läheisesti mukana vastuulastensa arjessa ja pystyy näin havainnoimaan ja vastaamaan heidän tarpeisiinsa paremmin.

5.3.3 Pienryhmätoiminta

Suomalaiset päiväkodit ovat siirtyneet pienryhmätoimintaan 2000-luvulla. Pienryhmätoiminnalla tarkoitetaan suunnitelmallista tapaa järjestää lapsiryhmän toimintaa päiväkodissa. Pienryhmätoiminta on jokapäiväinen käytäntö joka kattaa päiväkotipäivän osittain tai kokonaan, ja pienryhmien porrastettu toiminta tehostaa myös ajan ja tilojen käyttöä. Pienryhmätoiminnan perustana on ajatus luoda lapsilähtöisempää toimintaa ja kohdata

lapsia läheisemmin päivittäin, ja mahdollistaa vastuukasvattajuuden toteutumista ja lasten havainnointia, sekä lasten yksilöllisempää ohjausta. Pienryhmät voivat olla kiinteitä, esimerkiksi lasten iän tai taitojen ja tarpeiden mukaan jaettuja tai eri toiminnan tai teeman mukaan vaihtuvia. (Raittila 2013, 69- 82.) Yli kolmevuotiaita lapsia pienryhmissä on esimerkiksi 7-14 yhdestä kahteen aikuisella ja alle kolmevuotiaita neljä yhdellä aikuisella. Ryhmien koot riippuvat aikuisten määrästä. Pienryhmätoimintaa toteuttavat ryhmän omat aikuiset, kuten Tuorinniemen päiväkodin kohdalla lapsiryhmän vastuukasvattajat.

Pienryhmätoimintaa pidetään lapsen edun mukaisena toimintana, jossa aikuiset voivat paremmin ottaa huomioon lasten yksilölliset tarpeet. Pienryhmissä lapsi tulee paremmin kuulluksi ja kohdatuksi. Myös aikuisten toiminta helpottuu pienryhmätoiminnan myötä, kun aikuisten ei tarvitse keskittyä enää niin monen lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseen yhtä aikaa. Tällöin lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen on helpompaa. Oppimisympäristöt ovat myös rauhallisempia kun niitä käyttävät pienempi lapsiryhmä kerrallaan, ja koko tiloja voidaan käyttää monipuolisemmin pienryhmätoiminnan mukana tuoman toiminnan porrastamisen myötä. Kaikki päiväkodin tilat ovat näin myös paremmin kaikkien ryhmien käytössä. (Raittila 2013, 88–99.)

Tuorinniemen päiväkodin ryhmien toiminta toteutetaan porrastetusti pienryhmätoimintana. Se on monipuolista ja osa arkea, mikä näkyy myös uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Pienryhmät ulkoilevat, käyttävät sisätiloja, jumppasalia, ruokailevat ja nukkuvat porrastetusti oman väriryhmänsä, oman kotialueen väriryhmien sekä koko talon kesken. Pienryhmät muodostuvat pääsääntöisesti omasta väriryhmästä lasten ikätason ja tarpeiden mukaan. Pienryhmät voivat olla myös suurempia ryhmärajoja ylittäviä, joissa eri kotialueiden ryhmien lapset toimivat keskenään. Osassa väriryhmistä pienryhmät ovat kiinteitä, mutta osassa ne ovat esimerkiksi päivittäin, viikoittain tai tilanteiden mukaan vaihtuvia. Pienryhmiä ohjaavat oman väriryhmän vastuukasvattajat.

Tuorinniemen päiväkodin pienryhmätoiminta perustuu päiväkodin arvoihin, joita ovat mm. yksilöllisyys, kiireettömyys ja osallisuus. Päiväkodin arvot toteutuvat arjessa pienryhmätoiminnan kautta. Pienryhmätoiminnan kautta lasten yksilöllisyys pystytään huomioimaan paremmin, kun yhdellä vastuukasvattajalla on vähemmän lapsia kerralla hoidettavana, ohjattavana ja havainnoitavana. Lasten persoonallisuus, temperamentti, kehittyminen ja motivaatio pystytään ottamaan paremmin huomioon, ja heille pystytään tarjoamaan tätä kautta paremmin juuri heille suunnattua toimintaa. Lasten jakaminen pienryhmiin antaa tilaa yksilöllisten tarpeiden ja piirteiden huomioimiseen.

Pienryhmätoiminnan kautta Tuorinniemessä lasten arki on myös kiireettömämpää ja rauhallisempaa, jota kuvaan myös Tuorinniemen päiväkodin päivitetystä varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lapsilla on aikaa toimimiseen, etenemiseen ja siirtymätilanteisiin. Porrastaminen on kiireettömän arjen ja pienryhmätoiminnan perusta Tuorinniemen päiväkodissa. Pienryhmätoiminnan kiinteämmäksi osaksi omaa ryhmää. Pienryhmässä aikuisella on aikaa ja mahdollisuus olla kiinnostunut lasten asioista, kannustaa lapsia, ja antaa heille mahdollisuuksia kokeilla ja tehdä asioita itse. Lapsen oppiminen ja kiinnostus saa tilaa ja mahdollisuuden toteutua pienryhmätoiminnan kautta. Pienryhmissä lapsilla on myös paremmat mahdollisuudet vaikuttaa oman ryhmänsä toimintaan.

5.3.4 Lapsilähtöisyys

Lapsilähtöisellä kasvatuksella tarkoitetaan kasvatusta, jossa kasvattajilla keskenään on hyvä suhde toisiinsa ja lapsilla ja kasvattajilla on keskenään hyvä suhde. Kasvatus lähtee lapsesta ja tähtää lapsen hyvään. Lapsien perustarpeista pidetään huolta ja heille annetaan riittävät rajat ja mahdollisuudet toimia ja oppia. Lapsilähtöisessä kasvatuksessa lapset saavat itse vaikuttaa heitä koskevaan toimintaan oman ikätasonsa mukaisesti. Lapsikeskeisyys tarkoittaa lasten omalaatuisuuden ottamista huomioon, jokaisen lapsen minuuden kunnioitusta ja huomioon ottamista. Arjessa lapsilähtöisyys näkyy monipuolisena toimintana aikuisten ja lasten kesken, kuten leikkinä, yhdessä olona, tutkimisena, liikkumisena, jutteluna ja yhdessä opettelemisena. (Hellström 2010, 177–179.)

Tuorinniemessä lapsilähtöisyys toiminnassa näkyy mm. päiväkodin työntekijöiden arvojen kautta osallisuuden korostamisena sekä havainnointi- ja arviointitavoissa. Päiväkodissamme aikuiset huolehtivat, että kaikki lapset tulevat kuulluksi ja nähdyksi mm. iästä ja kulttuuri- ja kielitaustastaan huolimatta. Toiminta suunnitellaan lasten tarpeiden, toiveiden ja tavoitteiden kautta, kasvattajien tekemän havainnoinnin pohjalta. Lasten kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon ja osaksi ryhmän toimintaa. Ryhmien toiminta perustuu lapselle ominaisiin tapoihin toimia, leikkien, liikkuen, taiteillen ja tutkien. Myös perheiden näkökulmat ja mielipiteet otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa.

Kasvattajat havainnoivat, arvioivat ja dokumentoivat päiväkodin toimintaa säännöllisesti. Arviointi antaa suuntaa toiminnan kehittämiseksi ja toiminnan lähtökohtana on lapsilähtöisyys ja riittävän hyvän ja turvallisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen lapsille. Lasten näkökulma otetaan huomioon arvioinnissa esimerkiksi havainnoimalla lasten toimintaa,

kuuntelemalla heidän ajatuksiaan ja mielipiteitään haastatteleamalla lapsia ja dokumentoimalla lasten toimintaa päiväkodissamme. Vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa päivähoiton toimintaan ja toiminnan lapsilähtöisyyteen vastaamalla asiakastytyväisyyskyselyihin, päivähoiton arvokyselyyn, osallistumalla vanhempainiltoihin, olemalla mukana lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä, antamalla suoraa palautetta ja toimimalla vanhempaintoimikunnan kautta.

Tuorinniemen päiväkodissa väriryhmistä koostuvat työtiimit kokoontuvat kerran kahdessa viikossa ryhmiä koskevien asioiden äärelle. Tiimit tekevät tiimisopimukset arjen pedagogiikkaan liittyvistä asioista ja tehtyä työtä arvioidaan tiimisopimuksen kautta. Väriryhmien työparit pitävät säännöllisesti pienempiä keskusteluhetkiä, kohdentaen ne tiiviisti ryhmän toiminnan lapsilähtöisyyteen ja muihin oman väriryhmän lapsiin liittyviin asioihin. Koko päiväkodin kasvattajenkilökunta kokoontuu myös kaksi kertaa vuodessa kehittämispäivänä arvioimaan päiväkodissamme toteutettavaa varhaiskasvatustoimintaa ja kehittämään työtä sen lähtökohtien mukaisesti, lapsilähtöisemmäksi ja riittävän hyvän ja turvallisen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi.

5.3.5 Havainnointi

Pienryhmätoiminta antaa toimivan perustan lasten havainnoinnille, kun ryhmä on pieni ja kasvattaja pysyy samana. Havainnointi on osa lapsiryhmän arkea, toiminnan suunnittelua ja ohjausta. Havainnointitietoa käytetään edelleen toiminnan suunnittelussa. Havainnoinnin kautta oppimisympäristöä ja toimintaa rakennetaan ja muokataan edistämään lasten yhteistoimintaa ja oppimista sekä virittämään uutta toimintaa. Kasvattaja havainnoi ja arvioi myös omaa toimintaansa ja ratkaisujaan suhteessa lapseen, lasten kehitykseen ja lapsiryhmän toimintaan ja mukauttaa sitä kautta myös omaa toimintaansa paremmin lasten tarpeita vastaavaksi. (Heikka, Hujala, Turja & Fonse'n 2011, 54–56)

Havainnointi tukee lapsen kehitystä ja oppimista mahdollistamalla oppimisen jatkumon. Havainnoimalla voidaan tunnistaa myös lapsen lisätuen tarve. Lasten osallistuminen heidän oman toimintansa ja oppimisen arviointiin on myös tärkeää muun muassa lapsen oman ajattelun kehityksen ja itsereflektion kannalta. Havainnointi ja oman itsensä arviointi lisää lapsen tietoisuutta itsestään ja auttaa rakentamaan hänen minäkuvaansa. Tässä kohtaa aikuisen lapselle antama palaute aikuisen tekemistä havainnoista on tär-

keässä osassa. Siinä aikuinen tuo omat havaintonsa lapsen itsensä pohdittavaksi ja auttaa lasta ottamaan huomioon erilaisia asioita omasta toiminnastaan. Tätä kautta lapsen itseohjautuvuus kasvaa ja aikuisen ohjauksen tarve vähenee. (Heikka ym. 2011, 57.)

Havainnointi mahdollistaa myös lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen suunnittelun. Havainnointitieto on toiminnan suunnittelun perusta. Havainnointitieto auttaa kasvattajaa mukauttamaan toimintaa lasten erilaisten oppimis- ja kehitystarpeiden mukaiseksi. Myös yksittäisten lasten kuuleminen kasvattaja saa tietoonsa lasten näkökuomia ja ajatuksia, joiden huomioiminen ja hyödyntäminen lisäävät lasten motivaatiota ja antaa heille vielä mielekkäämpiä ja merkityksellisimpiä oppimiskokemuksia. Havainnoinnin kautta lapset saadaan näkyvämmiksi ja osallisimmiksi omaan ryhmään ja sen toiminnan suunnitteluun. Havainnoinnin kautta kasvattajat pystyvät myös konkreettisemmin kuvaamaan lasten toimintaa päiväkodissa ”minusta tuntuu” -tiedon sijasta, mikä helpottaa muun muassa varhaiskasvatussuunnitelmien tekemistä. (Heikka ym. 2011, 58–62.)

Tuorinniemen päiväkodissa toiminta on suunnitelmallista ja lapsilähtöistä. Suunnitelmallisuuden perustana on lasten, lapsiryhmien ja kasvattajien oman toiminnan ja koko työyhteisön toiminnan havainnoiminen ja sitä kautta myös arvioiminen. Havainnointi ja arviointimenetelmät ovat kirjattuna Tuorinniemen päiväkodin uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Myös lasten itsereflektiota kehitetään yhdessä lasten kanssa ikätasoisesti toiminnan keskellä. Pienryhmätoiminta mahdollistaa tämänkin toimintatavan toteutumisen. Läheisen vastuukasvattajan kanssa lapsen oman toiminnan arvioimisen kehittyminen alkaa vähitellen ja turvallisesti, ja kehittyä lapsen itseohjautuvuudeksi.

5.3.6 Kasvatuskumppanuus

Vanhempien ja päivähoidon kasvattajien välistä vuorovaikutusta kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi (Karila 2006, 91–94). Se on vanhempien ja kasvatushenkilökunnan tietoista sitoutumista toimimaan yhteistyössä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi (Stakes 2003, 29). Tällä vuorovaikutussuhteella on suuri merkitys lapsen kehityksen kannalta, se edesauttaa yhtenäisen kasvuympäristön luomisen lapselle kotona ja päiväkodissa. Toimiva kasvatuskumppanuussuhde avartaa myös päivähoidon kasvattajien sekä vanhempien näkökulmia lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta ja tukee vastavuoroisesti molempia kasvattajaosapuolia lapsen hoidossa ja kasvatuksessa. (Karila 2006, 91–94.)

Vanhemmilla on lapsensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu, sekä paras tuntemus omasta lapsestaan. Päiväkodin kasvattajilla on koulutuksen ja työn myötä tullut ammatillinen tieto ja osaaminen lasten hoitoon, kehitykseen, kasvatukseen ja opetukseen liittyen. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista ja varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa lapsen edun toteutuminen. Sitä kautta myös lapsen mahdollinen erityisen tuen tarve pystytään mahdollisesti tunnistamaan herkemmin ja varhaisemmin. Vanhempien ja ammattikasvattajien yhteinen näkemys luovat yhdessä parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle varhaiskasvatuksessa. Yksi tärkeä osa kasvatuskumppanuutta on vanhempien ja kasvattajien yhdessä tekemä varhaiskasvatussuunnitelma lapselle. (Stakes 2003, 29–30.)

Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Kuunteleminen edellyttää turvallista ja myönteistä ilmapiiriä. Kuulluksi tuleminen on eheyttävä kokemus, minkä vuoksi se on kasvatuskumppanuuden keskeisin periaate. Kasvattajan tulee olla itse aktiivinen suhteessa lapseen ja vanhempaan kasvatuskumppanuuden syntymiseksi. Kunnioittaminen on toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä, sellaisena kuin on. Avoimuuden ja myönteisyyden kautta ihmiset ymmärtävät, että heitä kunnioitetaan vuorovaikutussuhteessa. Kuuntelemisen kautta voidaan oppia hyväksymään, ymmärtämään ja kunnioittamaan toista osapuolta. Kunnioituksen kautta myös vaikeat asiat on helpompi tuoda esille kasvatuskumppanuussuhteessa, kun niitä ei tarvitse peitellä. Rehellisesti ja avoimesti toimimalla ja puhumalla osoitetaan kunnioitusta toista osapuolta kohtaan. Dialogi on kuulemisen avain. Kuulemisen kautta syntyy aitoa vuoropuhelua, jossa kaikki osapuolet pääsevät kuulluksi ja osallisiksi. Dialogissa molemmat kasvatuskumppanuuden osapuolet ovat tasavertoisessa asemassa. Dialogia kannattelee kuuleminen ja kunnioitus, ja se on asioista avoimesti kertomista, mahdollisuutta olla eri mieltä ja rehellisyyttä. Kasvatuskumppanuuden dialogissa vanhemmat ja kasvatushenkilöstö rakentaa yhteistä ymmärrystä lapsen asioista. Tätä kautta on mahdollista syntyä laajempi yhteisöllisyyden kokemus, eli hyvä kasvatuskumppanuus. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–40.)

Kasvatuskumppanuudessa luottamus rakentuu kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista. Luottamuksen syntyminen vaatii aikaa ja vuorovaikutustilanteita. Vanhempien on helpompi luottaa työntekijöihin lapsen luottamuksen kautta. Sensitiivinen kasvattaja ja hyvä suhde lapseen herättävät vanhempien luottamusta ja turvallisuuden tunnetta kasvattajaa ja päivähoitoa kohtaan. Luottamus kasvatuskumppanuuden pohjalle rakentuu

myös vanhempien mahdollisuudesta vaikuttaa lapsensa päivähoidon. Kasvatuskumppanuuden keskeisin tavoite on luoda luottamuksellinen ilmapiiri vanhempien ja työntekijöiden välille. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–40)

Kasvatuskumppanuus edellyttää myös vanhempien ja päivähoidon kasvattajien asennoitumista yhteiseen kasvatukseen, kasvatustehtävien konkreettista organisoimista ja sopimista molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla (Stakes 2003, 29.) Kasvatuskumppanuus edellyttää osapuolilta vastavuoroisuutta ja jatkuvaa ja sitoutunutta vuorovaikutusta. Molemminpuolinen kuulluksi tulemisen kokemus ja kunnioitus on edellytyksenä hyvän kasvatuskumppanuuden toteutumiselle. (Karila 2006, 91–94.) Työntekijän vastuulla on huolehtia, että vanhemman oma tuntemuksensa lapsesta tulee kuulluksi, vastaanotetuksi, keskustelluksi ja arvioiduksi yhdessä ammattilaisen kanssa. Vuorovaikutus on luottamuksellista, kannattelevaa ja ratkaisukeskeistä. Kasvattajan ja vanhempien välinen vuorovaikutussuhde, antaa lapselle kokemuksen siitä, että hänelle tärkeät aikuiset hoitavat yhdessä häntä. Olennaisinta kasvatuskumppanuuden syntymiselle on, että vuorovaikutussuhde on luottamuksellinen ja molempia osapuolia kunnioittava. Toimivan kasvatuskumppanuuden perimmäinen tarkoitus on löytää perheen ja päiväkodin välinen yhteisymmärrys siitä, miten lapselle voidaan turvata ehjän kasvun, kehityksen ja opetuksen perusta erilaisissa kasvuympäristöissä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 18–21.)

Kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa on Tuorinniemen päiväkodin tärkeä teoreettinen perusta, mikä perustuu vastuukasvattaja -malliin. Myös Tuorinniemen päiväkodin uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kasvatuskumppanuutta kuvataan tarkemmin ja asetetaan se näkyvämmäksi ja tärkeään arvoon, sekä vanhemmille helpommin ymmärrettäväksi. Kasvatuskumppanuus on läsnä koko päivähoidon arjessa. Se alkaa päivähoidon aloituksesta, jolloin vastuukasvattaja ottaa perheen vastaan ja tutustuttaa perhettä ja lasta päivähoidon. Päivähoidon aloitukseen ja kasvatuskumppanuuden alkamiselle tärkeä kohta on myös aloituskesustelun pitäminen perheen kanssa. Kasvatuskumppanuus toteutuu arjen keskellä, lyhyissäkin mutta tärkeissä lapsen tuonti- ja haku-tilanteissa. Lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi kasvatuskumppanuutta pidetään tiiviisti yllä. Vastuukasvattaja on vastuussa vastuuperheensä kasvatuskumppanuuden ylläpitämisestä ja mahdollisuudesta toteutua päivähoidon osalta.

Vastuukasvattajan ja perheen yhdessä laatima lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on myös tärkeä osa kasvatuskumppanuutta. Varhaiskasvatussuunnitelmat toimivat pohjana kyseiselle lapselle suunnatulle varhaiskasvatustoiminnalle. Tuorinniemen päiväkodissa

kasvatuskumppanuus perheiden kanssa vahvistuu myös yhteisten tapahtumien, vanhempainseurueiden ja vanhempainiltojen muodossa, mahdollistamalla vanhempien osallisuus päivähoitossa.

6 Varhaiskasvatussuunnitelman päivitysprosessi

Päivitan opinnäytetyönäni Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman. Päiväkodin edellinen varhaiskasvatussuunnitelma on vuodelta 2007, ja se ei kuvaa Tuorinniemen tämänhetkistä varhaiskasvatustoimintaa. Väriryhmä- ja pienryhmätoimintaa painotetaan nykyisessä toiminnassa entistä enemmän, fyysiset ryhmätilat eivät ole enää niin kiinteästi vain yhden ryhmän käytössä, ja toiminta on porrastetumpaa. Väriryhmissä toimii työparina lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja. Työparityöskentelyn kuvaaminen päivitettyyn varhaiskasvatussuunnitelmaan lähti lakimuutoksesta, jonka mukaan yhdessä ryhmässä saa työskennellä korkeintaan kolme kasvattajaa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatustoinnin ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015). Tätä kautta koko ryhmäajattelua on pohdittu uusiksi Tuorinniemen päiväkodissa.

Myös työtiimien kokouskäytännöt ovat muuttuneet jokaviikkoisesta kahden viikon välein toteutettavaksi ja mukaan on tullut lyhemmät väriryhmätiimit. Arviointia on tehostettu, mm. tiimipalavereiden viikkoarvioinnin muodossa, sekä lisäämällä koko talon palavereihin kerran kuukaudessa arviointipalaveri. Arviointia tuodaan nyt myös enemmän esille päivitettyssä varhaiskasvatussuunnitelmassa. Toiminnan arvioinnin velvoittavuus tulee esille myös muuttuvassa päivähoitolaissa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatustoinnin ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015). Myös päiväkodin toiminta-ajatusta on tarkennettu sekä arvoja mietitty uudelleen ja vanhempien arvot päivähoitolaissa on otettu huomioon. Tuorinniemen päiväkodissa on alkanut myös toimia vanhempainseurueita.

Tuorinniemen päiväkodin edellisestä varhaiskasvatussuunnitelmasta puuttui myös kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma, joka nykyään pitäisi sisältyä kaikkien yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmaan (MLL, Kiusaamisen ehkäiseminen. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma, n.d.). Myös uusi varhaiskasvatustoinnin laki määrittää kiusaamisen ehkäisyn pakollisena osana varhaiskasvatustoiminnassa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatustoinnin ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015). Esiopetuksen suunnitelmaa on myös päivitetty edellisen varhaiskasvatussuunnitelman jälkeen, ja sitä päivitetään tälläkin hetkellä. Tuorinniemen päiväkodin päivitettyssä varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan paremmin tämän hetken esiopetustoimintaa, mutta suunnataan myös jo tulevaan

vuoden 2016 esiopetuksen perusteisiin (Ops 2016 2013, Opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen tavoitteet).

Kuvaan myös Tuorinniemen päiväkodin teoreettista näkökulmaa päivitetystä varhaiskasvatussuunnitelmassa tarkemmin. Siinä korostetaan meidän käsitystämme lapsesta oppijana, vastuukasvattaja -mallia, pienryhmätoimintaa, lapsilähtöisyyttä, havainnointia ja kasvatuskumppanuutta. Teoreettinen näkökulmamme pohjautuu Helsingin kaupungin opetussuunnitelman mukaiseen käsitykseen lapsesta oppijana sekä valitsemiimme arvoihin ja tapaan jolla haluamme toteuttaa lapsille riittävän hyvää ja turvallista varhaiskasvatusta, joka vastaa lasten tarpeisiin. Arvokeskusteluja on käyty yhteisesti koko työyhteisön kanssa useamman kerran ja työyhteisölle ja vanhemmille on toteutettu myös arvokysely keväällä 2014, joiden pohjalta teoreettinen näkemyksemme painottuu. Lapsilähtöisyyden sekä kasvatuskumppanuuden korostaminen tähtää myös uuteen varhaiskasvatukseen, jossa niitä painotetaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatustuksen ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015).

Varhaiskasvatussuunnitelman konkreettinen sisältö on valittu työyhteisökeskustelujen kautta, pohjaten niitä Tuorinniemen vanhaan varhaiskasvatussuunnitelmaan ja sen sisältöihin. Sisällöllisiksi aihealueiksi valikoituivat samana pysyneet pääasiat jotka vanhasakin varhaiskasvatussuunnitelmassa oli avattuna, ja uusia osa-alueita tuli mukaan toiminnan kuvaamisen lisäämiseksi vanhemmille, sekä valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden, Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta ja päivähoitolain ja uuden varhaiskasvatustuksen muutoksen pohjalta.

6.1 Opinnäytetyön tehtävä ja prosessin käynnistyminen

Opinnäytetyön tehtävänä oli päivittää Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman ja saada se kuvaamaan paremmin yksikön nykyistä toimintaa. Tarkoituksena oli myös se, että suunnitelma olisi perheille helpommin lähestyttävä ja avautuva, ja kertoisi entistä laajemmin, konkreettisemmin toiminastamme. Pyrkimyksenäni oli kuvata varhaiskasvatussuunnitelmassa käytännönläheisesti juuri sitä varhaiskasvatustoimintaa, jota Tuorinniemen päiväkodissa toteutetaan, asettamatta turhia tavoitteita tai ihanteita joita ei ole mahdollista saavuttaa. Päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma on myös paljolti uudistuneen henkilöstökokoonpanon yhteinen työväline, joka ohjaa työtämme kohti yhteistä päämäärää, eli hyvinvoivaa lasta. Koko päivitysprosessi on ollut hyväksi työyhteisö-

sön yhteisen kasvatuskäsityksen tarkentamiselle, ja uusien työntekijöiden perehdyttämiselle ja työyhteisöön kiinnittämiseksi. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma voi jatkossakin toimia uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden perehdyttämisen välineenä, sekä toimintamme esitteenä ja laatulupauksena asiakasperheille. Opinnäytetyö liitetään myös Helsingin kaupungin ja Varhaiskasvatustieteiden tutkimuskeskuksen internetsivuille Tuorinniemen päiväkodin kuvauksen yhteyteen. Opinnäytetyön tehtävänä oli myös syventää omaa osaamistani varhaiskasvatuksen alalta ja saada siitä kokonaisvaltaisempi käsitys, ja perehtyä omaan työpaikkaani entistä enemmän.

6.2 Varhaiskasvatussuunnitelman päivitysprosessin kuvaus

Toimin itse Tuorinniemen päiväkodissa lastentarhanopettajan tehtävissä ja suoritan työni ohella täydennystä sosionomitutkintooni (amk) varhaiskasvatusopinnojen osalta, eli lastentarhanopettajan kelpoisuutta. Varhaiskasvatussuunnitelman päivitysprosessi lähti alkujaan työyhteisömme tarpeesta kuvata ja avata nykyistä toimintaamme paremmin ja saada se myös asiakkaille helpommin avautuvaksi. Työyhteisömme tarvitsi myös yhteistä keskustelua ja kirjattua kasvatuskäsitystä yhteisen kasvatustyön perustaksi muuttuneen henkilöstön tueksi. Yksiköstämme puuttui myös kokonaan perehdytysopas, jona päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma myös toimii. Varhaiskasvatussuunnitelman päivityksen idea on myös vastata paremmin valtakunnallisia varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Idea prosessin liittämiseksi opinnäytetyöhön lähti keväällä 2014. Sovimme esimieheni kanssa tavoiteltavaksi saada päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma valmiiksi kevään 2015 loppuun mennessä, johon tähtäsin myös omaa valmistumistani.

Prosessin aluksi tutkin Tuorinniemen päiväkodin vanhaa varhaiskasvatussuunnitelmaa vuodelta 2007, ja pohdin sen paikkansapitävyyttä esimiehen ja muiden työyhteisön jäsenten kanssa. Kävi ilmi, että myös muiden työyhteisön jäsenten mielipide oli, että vanha varhaiskasvatussuunnitelma ei enää kuvannut nykyistä toimintaa ja tavoiteltavaksi tulisi mieluummin konkreettisten tekojen ja arjen kuvaaminen saavuttamattomien toimintatavojen sijaan. Vanha varhaiskasvatussuunnitelma toimi suuntana uudelle päivitetylle versiolle, mutta uuden suunnitelman perustana olisivat kuitenkin työyhteisön nykyiset arvot, kasvatuskäsitys ja tämänhetkinen toiminta. Prosessin alkuvaiheissa tutkin myös varhaiskasvatussuunnitelmaa ohjaavia asiakirjoja, eli valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelmaa, Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sitä ohjaavia lakeja. Pohdin myös toimintamme teoreettista näkökulmaa. Tutustuin päivitysprosessin aikana myös lukuisiin muihin Helsingin kaupungin päiväkotien ja muiden paikkakuntien

päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmiin. Löysin niiden joukosta hyviä varhaiskasvatussuunnitelmia esimerkiksi päivitysprosessilleni. Näitä oli muun muassa Pelimanni -päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma (Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Päiväkoti Pelimanni. Varhaiskasvatussuunnitelma). Esimieheni ohjeistuksella otin työhöni suuntaa myös Strömsinlahden päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmasta (2007). Tutustuin myös muuhun varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuspedagogiikkaan ja varhaiskasvatussuunnitelmiin liittyviin teoksiini sekä työni alkuvaiheissa, että matkan varrella.

Suunnittelin prosessin etenemistä varhaiskasvatussuunnitelma- teemaisten työiltojen ja mahdollisten kirjoituspäivien puitteissa, sekä limittäen opinnäytetyöni yhteen lastentarhanopettajan työni kanssa. Kirjoituspäiviä suunniteltiin tiimikalenteriin aina tarpeen mukaan, muutamia syksyille 2014 ja muutamia keväälle 2015. Roolini varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisessä ei ollut pelkkä tekstin kokoaminen. Osallistuin työyhteisön varhaiskasvatusteemaisiin työiltoihin muiden kasvattajien tavoin, esittelin ja alustin työilloissa varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyviä teemoja, pohjustin teemoja tiimipalaverissa tiimivastaavan roolissa ennen työiltoja ja tein ryhmitöitä muiden työntekijöiden kanssa. Kokosin työilloissa tuotetut materiaalit sekä esimieheni ja omat muistiinpanoni yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, joiden pohjalta aloin kirjoittaa varhaiskasvatussuunnitelmaa syksyllä 2014.

Työiltoja järjestettiin noin kerran kuukaudessa syksystä 2013 lähtien ja niihin osallistuivat kaikki talon lastentarhanopettajat, lastenhoitajat, avustaja ja silloiset opiskelijat. Työiltoihin valittiin teemat vanhan varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta, sekä sen mukaan mitä itse ajattelin tarvitsevani materiaaliksi varhaiskasvatussuunnitelman päivittämistä varten. Lastentarhanopettajat pohjustivat vuorollaan varhaiskasvatussuunnitelman oleellisia teemoja, esimerkiksi arvoja, toiminta-ajatusta ja lapselle ominaisia tapoja toimia. Tämän jälkeen koko työyhteisö keskusteli teemasta yhteisesti ja tein muistiinpanoja aiheesta esimiehen rinnalla omaa prosessiani varten. Myös itselläni oli yksi suurempi teema pohjustettavana työillassa varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyen. Teimme opettajatyöparini kanssa teemaan liittyvän etukäteistehtävän kaikkiin tiimeihin jaettavaksi. Kaikkia teemoja varten valmistauduttiin ja tehtäviä pohdittiin tiimipalaverissa. Joihinkin teemoihin liittyi myös etukäteistehtävänä yksilötehtäviä.

Kirjoitin varhaiskasvatussuunnitelmaa työni ohella työaikana noin kuuden työpäivän verran kuluneen vuoden aikana. Työstin varhaiskasvatussuunnitelmaa myös vapaa-ajalla,

yhteensä muutamien kymmenien tuntien verran. Sain työyhteisöltä kokonaisia kirjoituspäiviä aikaa kirjoittaa varhaiskasvatussuunnitelmaa, esimerkiksi loma-aikoina ja muulloin kun toiminnassa oli hiljaisempia hetkiä. Loppusuoran hämmöittäessä ja kiireen painaessa kirjoitusaikaa tarvittiin enemmän työajan ulkopuolelta, vaikkei se aluksi kuulunut suunnitelmaani ja esimieheni kanssa tekemään sopimukseeni. Opinnäytetyön varhaiskasvatussuunnitelman päivytysprosessista tein kokonaan työajan ulkopuolella. Varmistusta kirjoittamani varhaiskasvatussuunnitelman suunnasta hain esimieheltäni ja lähimmiltä tiimityökavereiltani kirjoitusprosessin aikana. Olen itse ollut Tuorinniemen päiväkodissa töissä vasta kolme vuotta ja kirjoitusprosessin alkuvaiheissa minulla ei vielä ollut kaikista päiväkodissamme tapahtuvasta toiminnasta täysin kokonaista kuvaa, jonka vuoksi halusin varmistaa, etten muuta mielikuvaa toiminnastamme liikaa tai kuvaa toimintaa sellaiseksi, jollaista se ei ole.

Saatuani ensimmäisen version valmiiksi päivitetystä varhaiskasvatussuunnitelmasta keväällä 2015, kokoonnuimme yhden kerran päiväkodin lastentarhanopettajien kesken arvioimaan tuotostani. Annoin tekstin etukäteen luettavaksi kaikille yksikkömme lastentarhanopettajille ja esimiehelleni. Keskustelutilaisuuden teemana oli ”Kuvaako tämä varhaiskasvatussuunnitelma meidän päiväkotiamme?”. Liitin tekstin joukkoon kysymyksiä ja huomautuksia, joihin etenkin toivoin muilta kasvattajilta kommentteja. Kirjasin muutosehdotukset palaverista muistiinpanoiksi, joiden pohjalta jatkoin tekstin käsittelyä. Kriittisiä kohtia olivat mm. esiopetuksen kuvaaminen, kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma sekä lapsen tukeminen ja hyvinvoinnin edistäminen päiväkodissa.

Erityisen tuen osuuteen varhaiskasvatussuunnitelmasta sain teoreettista vahvistusta talon resurssierityislastentarhanopettajalta. Esiopetusosiota taas kommentoi esikouluopettajamme, joka antoi minulle myös tarkennusehdotuksia. Pähkäilyni lopputuloksena sovimme esimiehen ja esikouluopettajien kanssa, että esiopetuksen osuus varhaiskasvatussuunnitelmasta jää pääpiirteiseksi ja aikalailla entisen kaltaiseksi, kun esiopetuksen opetussuunnitelma tulee muuttumaan lähiaikoina. Tarkoituksenani oli kuvata esiopetusta niin, että sitä voidaan helposti tarkentaa ja täydentää opetussuunnitelman muutoksen jälkeen uusia ohjeistuksia vastaaviksi. Kiusaamisen ehkäisyyn liittyen pääsin osallistumaan kiusaamisteemaiseen koulutukseen keväällä 2015.

Opinnäytetyön jättämisen jälkeen varhaiskasvatussuunnitelman tekstiosuus lähetetään varhaiskasvatusalueemme päällikön arvioitavaksi ja hyväksyttäväksi. Tämän jälkeen varhaiskasvatussuunnitelmaan voidaan tehdä vielä tarvittavia muutoksia. Kirjoittamani varhaiskasvatussuunnitelma on avoin myös työyhteisöltä tuleville kommentteille, sekä

muutoksille esimerkiksi koskien ryhmien muodostamista tulevan toimintakauden alustavan suunnittelun jälkeen. Tarkoituksenamme on antaa kirjoittamani varhaiskasvatussuunnitelma myös Tuorinniemen päiväkodin vanhempaintoimikunnan luettavaksi ennen virallista julkistamista. Varhaiskasvatussuunnitelman ulkoasun suunnittelua jatkamme myöskin tarvittaessa, esimerkiksi lisäämällä siihen kuvia toiminnastamme. Esittelen varhaiskasvatussuunnitelman myös työyhteisölleni opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen ja raportoin esittelyni oppilaitokselle. Tämän jälkeen varhaiskasvatussuunnitelma jää Tuorinniemen päiväkodin työväliseksi, esitteeksi ja laatulupaukseksi niin työntekijöille kuin asiakkaille. Varhaiskasvatussuunnitelma tullaan lisäämään Helsingin kaupungin internetsivuille esimiehemme toimesta. Varhaiskasvatussuunnitelmaa tullaan muokkaamaan jatkossa aina tarvittaessa.

7 Prosessin arviointi

Arvioin Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman päivitysprosessia vanhan varhaiskasvatussuunnitelman niin sanottujen ongelmien kautta. Vanhan varhaiskasvatussuunnitelman muokattavia ongelmia suhteessa päiväkodin nykytilanteeseen olivat esim. muuttuneiden työkäytäntöjen kuvaaminen, varhaiskasvatussuunnitelman sisällöllisten vaatimusten muuttuminen sekä kirjoitustyylin muuttaminen konkreettisemmaksi käytännön kuvaamiseksi. Prosessin alussa arvioin vanhan varhaiskasvatussuunnitelman pysyvän päivityksen pohjalla, mutta kirjoitustyöni edetessä huomasin kuitenkin, että kirjoitan täysin uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa. Työyhteisön yhteinen kasvatuskäsitys ja teoreettinen painotus olivat muuttuneet, ja työyhteisön kanssa sovimme tavasta kirjata varhaiskasvatussuunnitelmaan konkreettisemmin arjen asioita suurpiirteisten tavoitteiden sijaan. Myös oma kirjoitustyylini poikkesi edellisestä varhaiskasvatussuunnitelmasta huomattavasti. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman sisältö on käytännönläheisempää, ja näin myös helpommin asiakkaille avautuvaa. Tätä kautta vanha varhaiskasvatussuunnitelma jäi vai vain vähäisessä mielessä uuden varhaiskasvatussuunnitelman pohjaksi. Mielestäni päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma vastaa hyvin aikaisemman varhaiskasvatussuunnitelmaan niin sanottuihin ongelmiin. Ajattelen saaneeni opinnäytetyöni tuotokseen myös syvemmän näkökulman, kun toimin itse työyhteisössä aktiivisena jäsenenä, enkä pelkässä opiskelijan roolissa.

Aikaisempi varhaiskasvatussuunnitelma ei siis kuvannut enää realistisesti Tuorinniemen päiväkodin muuttuneita käytäntöjä ja nykyistä varhaiskasvatustoimintaa. Onnistuin mie-

lestäni kuvaamaan päivitetystä varhaiskasvatussuunnitelmassa hyvin mm. väriyhmätoiminnan ideaa ja pienryhmätoiminnan ajatusta sekä uudistuneita palaveri- ja tiimikäytäntöjä, jotka osittain muuttuivat vielä varhaiskasvatussuunnitelman päivitysvaiheessa. Päivitetystä varhaiskasvatussuunnitelmasta löytyy päivitettyä tietoa ryhmien muodostamisesta ja tilojen nykyisestä yhteiskäytöstä. Myös porrastamisen korostaminen toiminnassa tulee esille tilojen käyttöön liittyen pienryhmätoiminnan kautta.

Kuvaan varhaiskasvatussuunnitelmassa mielestäni hyvin Tuorinniemen päiväkodissa toteutettavaa laadukasta varhaiskasvatusta, johon kuuluvat teoreettisen näkökulman tärkeys ja korostaminen, sekä osaava ammatillinen henkilöstö joka on tietoinen kasvatustehtävästään ja roolistaan päiväkodissa. Teoreettinen näkökulma tulee paremmin näkyville uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa mm. kohdissa jossa kerrotaan aikuisen roolista ja toiminnan sisällöstä esimerkiksi lapselle ominaisissa tavoissa toimia sekä oppimisympäristön kuvauksessa. Onnistuin mielestäni kuvaamaan kasvatuskumppanuuden tärkeyttä niin että se tulee vanhemmille helposti ymmärrettäväksi ja lähestyttäväksi, mutta myös hyväksi työvälineeksi päiväkodin työntekijöille siinä, mitä kasvatuskumppanuus käytännössä on ja mikä kasvattajan rooli on kasvatuskumppanuudessa. Myös havainnoinnin merkitys tulee esille lapselle ominaisten tapojen esittelyissä, oppimisympäristön rakentamisessa, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisessa, kiusaamisen ehkäisyssä ja lapsen tukemisen avaamisessa. Toiminnan lapsilähtöisyys kulkee mukana läpi tekstin, ja tuo mielestäni hyvin esille, että Tuorinniemen päiväkodin tarkoitus on luoda sellaista varhaiskasvatustoimintaa, joka korostaa lapsen etua ja oikeuksia.

Tuorinniemen päiväkodin koko toiminta-ajatusta ja vastuukasvattaja -mallia ei juurikaan kuvattu vanhassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Vastuukasvattajuus ja sen sisällöt tulevat uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa esille etenkin varhaiskasvatussuunnitelman kasvatuskumppanuuden kokonaisuuden kuvaamisessa. Lapselle ominaisten toimintatapojen kautta korostamme Helsingin kaupungin opetussuunnitelman ja meidän näkemystämme lapsesta monipuolisena oppijana. Teoreettinen näkökulmamme pohjautuu varhaiskasvatussuunnitelmassa vahvasti Helsingin kaupungin opetussuunnitelman mukaiseen käsitykseen lapsesta oppijana sekä keskustelujen ja kyselyn kautta valitsemme päiväkodin arvoihin, sekä tapaan jolla haluamme toteuttaa lapsille riittävän hyvää ja turvallista varhaiskasvatusta, joka vastaa lasten tarpeisiin. Arvot, joihin teoreettinen näkökulmamme pohjautuu, ovat ajantasaiset. Päiväkodin arvot on päivitetty kevään 2014 aikana. Arvokeskusteluja on käyty yhteisesti koko työyhteisön kanssa useamman kerran. Myös vanhempien arvot on otettu huomioon keväällä 2014 toteutetussa vanhempien arvokyselyssä.

Toimintamme arvioinnin tehostamisen ja dokumentoinnin näkyväksi tekeminen varhaiskasvatussuunnitelmassa on erityisen tärkeää. Uusi varhaiskasvatuslaki tulee velvoittamaan arvioinnin lisäämistä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015). Tuorinniemen päiväkodin päivitetystä varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvaan päiväkotimme arviointikäytäntöjen monitasoisuutta yksilöiden, väriyhmien, työtiimien ja koko talon tasolla. Päivitetystä varhaiskasvatussuunnitelmasta käy ilmi, että olemme lisänneet työmme arviointia eri tasoilla ja pidämme sitä myös itse tärkeänä työvälineenä.

Lisäsin päivitettyyn varhaiskasvatussuunnitelmaan myös vanhasta suunnitelmasta puuttuvaa sisältöä kuten esimerkiksi kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman, joka tullaan uudessa varhaiskasvatuslaissa vaatimaan osaksi varhaiskasvatussuunnitelmia (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015). Mielestäni kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma kattaa Mannerheimin lastensuojeluliiton kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman sisällölliset tavoitteet ja pysyy konkreettisten arjen tekojen tasolla. En käyttänyt kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmassa MLL:n kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelman mallipohjaa, vaan kirjoitin sen vapaamuotoisemmin. (MLL, Kiusaamisen ehkäiseminen, Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma, n.d.). Mallipohjan käyttö olisi voinut tiivistää kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman sisältöä, mutta mielestäni avoin teksti avautuu lukijoille helpommin kuin kankea kaavake. Uskon vanhempienkin löytävän kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmasta vastauksia ja toimintamenetelmiä mahdollisiin esiintyviin kiusaamistilanteisiin. Haasteeksi mielestäni jää se, onko kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma sopiva työvälineeksi kasvattajien arkeen, ja kuinka sen saisi arjen käyttöön niin, ettei se jäisi vain kansioon muiden papereiden joukkoon.

Esiopetuksen suunnitelmaa on myös päivitetty tulevia esiopetuksen linjauksia suuntaaviksi, sen mukaan mitä painotuksia on tiedossa. uudessa esiopetuksen suunnitelmassa painotetaan kasvun ja oppimisen jatkumoa ja oppijan kehitysvaiheen huomioimista oppimisen järjestämisessä ja oppimistavoitteissa. Opetussuunnitelman perustana tulee olemaan tavoite lasten tulevaisuudessa tarvittavien taitojen oppimiseen, esimerkiksi sivistys sekä laaja-alainen oppiminen. Myös oppimisympäristöön tullaan kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Tarkoituksena on myös osittain tiivistää ja osittain karsia opetuksen sisältöjä jotta kiireettömyys ja syvällisempi oppiminen mahdollistuisivat. (Ops 2016 2013, Opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen tavoitteet). Esiopetuksen esittely kuvaa myös konkreettisemmin koulun ja esikoulun tämän hetkistä yhteistyötä

sekä muuten esiopetuksen toiminnan nykyhetkeä. Esiopetuksen kuvaus on tarkoituksella melko avoin, jotta se on helposti tarkennettavissa uusien esiopetuksen perusteiden myötä. Valitettavasti esiopetuksen kuvaaminen ei luultavasti anna asiakkaille tarpeeksi informaatiota, kun esiopetuksen kuvaus on kuitenkin vajaa ensi vuonna tapahtuvan esiopetuksen opetussuunnitelman tarkentamisen myötä. Toisaalta tulevaan esiopetustoimintaan johdattaminen herättää vanhemmissa varmaankin myös uudenlaista mielenkiintoa ja ehkä jopa keskustelua kasvattajien ja tulevien esikoululaisten vanhempien välillä.

Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman päivitysprosessi on eettisesti toteutettu, siinä on otettu huomioon koko työyhteisön panos ja mielipiteet, sekä asiakkaidemme mielipiteet. Tekstiä on myös arvioitu yhdessä työyhteisössä ja olen tarkistanut kirjoitukseni suuntaa, jotta se kuvaisi koko Tuorinniemen päiväkotia, eikä vain minun eli kirjoittajan näkemystä päiväkodista. Mielestäni Tuorinniemen varhaiskasvatussuunnitelma kuvaa hyvin päiväkotimme toimintaa ja arkea asiakkaille ja toimii työvälineenä työntekijöille yhtenäisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen luomiselle, sekä perehdytysoppaana uusille työntekijöille.

Tekemäni varhaiskasvatussuunnitelma on mielestäni helposti ymmärrettävä ja siinä on kattavasti tietoa, mutta jäin myös pohtimaan onko suunnitelma kuitenkin hiukan liian laaja asiakkaille luettavaksi. Tekstin olisi varmasti voinut saada mielenkiintoisemmaksi ja selkeämmäksi pilkkomalla sen vielä enemmän osiin, esimerkiksi kuvien, mind mappien tai kaavioiden avulla. Lukukokemuksen mielekkyyteen olisi voinut vaikuttaa myös muilla ulkoasuun liittyvillä tavoilla, esimerkiksi lisäämällä tekstin joukkoon valokuvia toiminnasta tai lasten taideteoksia. Ehkä se olisi lisännyt varhaiskasvatussuunnitelman yhteyttä päiväkodin arkeen, kun lapset olisivat olleet teoksessa konkreettisemmin mukana.

7.1 Oman työskentelyn arviointi

Varhaiskasvatussuunnitelman kirjoitusprosessin myötä koen saaneeni myös itse hyvän mahdollisuuden oppimiseen ja ammatilliseen kehittymiseen. Koen saaneeni vahvistusta ammattitaitooni työn eri osa-alueisiin käymällä työni perustaa, eli varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen sisältöä, sitä ohjaavia asiakirjoja ja lakeja ja siihen liittyvää muuta kirjallisuutta perusteellisesti läpi. Myös kirjallisen tekstin tuottaminen on mielestäni vahvistanut varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisen ja koko opinnäytetyön myötä. Olen mielestäni kehittynyt myös yhteenvedon tekemisessä laaja-alaisesta materiaalista. Sain

myös paljon uutta tietoa työhöni liittyen mm. esiopetuksesta ja erityisen tuen menetelmistä niin oman työyhteisön sisällä, kuin yleisestikin. Haasteena koin Tuorinniemen yhteisen näkemyksen löytämisen laajojen muistiinpanojen pohjalta, ja etten kuvaisi vain omaa näkemystäni tai itsekeksimää kuvaa työstämme ja päiväkodista. Muiden työntekijöiden kommenttien pohjalta sain asiasta kuitenkin hyvää palautetta ja he kokivat, että tunnistivat oman työnsä ja työpaikkansa kirjoittamastani tekstistä.

Varhaiskasvatussuunnitelman päivittämiseen liittyen haasteeksi tuli kirjoitusajan sovittaminen työn hektiseen arkeen ja muuttuviin ja haastaviksikin käyviin tilanteisiin. Työn ja opiskelujen yhteen sovittaminen kävi paikoin hyvin raskaaksi tähän toimintakauteen liittyvistä työn kuormittavista syistä johtuen. Haastavia työtilanteita ei kuitenkaan voi ennakoita, ja yllättäviin ja muuttuviin arjen tilanteisiin voi olla vaikea valmistautua. Koen kuitenkin suoriutuneeni hyvin opiskeluista ja työstäni yhtä aikaa. Kirjoittamisesta teki välillä myös vaikeaa kirjoituspäivien hajanaisuus. Pitkän tauon jälkeen ajatukseen oli välillä vaikea tarttua ja rajallinen aika painoi mielessä. Kirjoitusaikaa olisi voinut myös olla enemmän, mikä olisi mahdollistunut varmaankin paremmin, jos koko opinnäytetyön olisi tehnyt työajan ulkopuolella tai sille olisi ollut mahdollista varata aikaa ryhmätoiminnan ulkopuolelta työajan puitteissa. Myös omassa aikataulutuksessa opinnäytetyöhön liittyen olisi ollut parantamisen varaa. Itselleni tuli yllätyksenä prosessin vaatima kokonaistyömäärä. Koen kuitenkin onnistuneeni kokonaisuutena varhaiskasvatussuunnitelman päivytysprosessissa, Tuorinniemen päiväkodin toiminnan kuvaamisessa sekä oppineeni paljon työstäni ja siinä tarvittavista tarvittavista asioita.

8 Pohdinta

Varhaiskasvatuksessa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Varhaiskasvatuksen kehittäminen pala kerrallaan ei toimi, vaan motivaation muutoksen on yletyttävä kaikkiin tasoihin. (Sarras 2011, 14.) Esimerkiksi, ei riitä että pelkkä varhaiskasvatustilanne muuttuu, tai että valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet päivitetään, vaan muutoksen, tiedon ja ajattelun päivytyksen pitää yltää arjen tasolle, eli yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmiin ja sitä kautta kasvattajien, lasten ja perheiden arkeen asti. On myös tärkeää että tehdyt muutokset ja suunnitelmat tulevat konkreettisesti osaksi arkea, eivät vain kansioden täytteenä. Kaikkien muutoksien yltäminen arkeen asti vaatii monenlaisia toimia ja ponnisteluja matkan varrella valtiotasolta kasvattajatasolle. Yksiköiden varhaiskasvatussuunni-

telman tasolla ja sitä kautta kasvattajatasolla varmasti tärkeintä on työntekijöiden mahdollisuus osallistua oman työnsä ja toiminnan suunnitteluun, jonka lähtökohtana juuri yksikön varhaiskasvatussuunnitelma on.

Varhaiskasvatussuunnitelmien päivittämisen tavoitteena on kehittää yksiköissä tehtävää työtä ja sen laatua paremmin lasten etuja, tarpeita ja oikeuksia vastaavaksi. Varhaiskasvatussuunnitelmien päivittämissprosessien tarkoitus ei myöskään ole vain kirjoittaa ja hyväksyä yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmia. Tavoitteena on saada kasvatushenkilöstö tietoisemmaksi oman työnsä laadusta ja oppia katsomaan omaa työtä laadun kehittämisen kannalta. (Sarras 2011, 19.) Kuinka varhaiskasvatussuunnitelman ja sitä kautta työn laatua sitten saadaan konkreettisesti arjen laatua parantavaksi, jos pelkkä varhaiskasvatussuunnitelman kirjoittaminen ei riitä? Työntekijöiden osallisuus on keskeistä työn kehittämisen kannalta (Helmi 2012, 13. Toikko, Rantanen 2009,90 mukaan). Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteen ollessa myös suunnitelman käyttäminen kasvattajien työvälineenä, on tärkeää että he ovat osallisina varhaiskasvatussuunnitelman kehittämiseen ja toteutumiseen (Helmi 2012, 13).

Pohdin opinnäytetyöni kautta varhaiskasvatussuunnitelman merkitystä kasvattajille, etenkin lastentarhanopettajille, jona itsekkin toimin. Kasvattajien sitoutuneisuus vahvistuu yhdessä pohditun suunnitelman kautta. Mielestäni ylhäältä päin tulevat suunnitelmat ja tavoitteet eivät motivoi ja kiinnitä kasvattajia työhönsä yhtä hyvin kuin silloin, jos suunnitelmiin ja tavoitteisiin pääsee itse vaikuttamaan. Uskon että hyvä, konkreettinen ja etenkin yhtenäinen suunnitelma on hyvä pohja ja perusta kaikelle päiväkodissa toteutettavalle toiminnalle. Tällöin se yltää myös arjen tasolle, eli lasten kanssa toimimiseen. Varhaiskasvatustoiminnan laatu on myös tasaisempaa kaikissa ryhmissä, kun sillä on yhteinen ja yhdessä pohdittu perusta.

Varhaiskasvatussuunnitelmien hyödylliseksi saattamisessa tärkeintä on työntekijöiden osallisuus ja sitä kautta sitoutuneisuus ja suunnitelmien käyttöönotto arkeen. Työntekijän mahdollisuus osallistua päätöksentekoon ja työn kehittämiseen ja suunnitteluun on osa työntekijän osallisuutta. Työn yhdessä miettiminen ja sen suunnittelu nähdään jopa työntekijöitä voimaannuttavana asiana. (Helmi 2012,13. Venninen ym. 2011, 26 mukaan.) Osallisena oleminen johtaa helposti myös vapaaehtoiseen osallistumiseen ja sitoutumiseen (Helmi 2012, 13. Toikko, Rantanen 2009, 90 mukaan). Työntekijöiden osallisuuden kautta on siis mahdollista päästä varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteeseen saada se kasvattajien työn välineeksi ja osaksi arkea. Työstä keskustelemalla ja sitä kehittämällä rakennetaan myös työyhteisön yhteistä toimintakulttuuria. Oman työn pohdinnan kautta

kasvattajien oma rooli kirkastuu ja yhteiset arvot ja yksikön yhteinen kasvatuskäsitys muodostuu, mikä taas näkyy mielestäni entistä laadukkaampana toimintana.

Myös Järvenpään (2012, 33) opinnäytetyönä tehdyn tutkimuksen mukaan, kasvattajat kokevat että yksikön varhaiskasvatussuunnitelma antaa toiminnan raamit ja lähtökohdat päiväkodissa tehtävälle varhaiskasvatustoiminnalle. Tutkimustulokset myös osoittavat, että osallisuuden kautta varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut asiat näkyvät todella arjessa monin eri tavoin. Lastentarhanopettajat ovat itse kuvanneet mm. arvojen ja teoreettisten näkökulmien näkymisen lasten kanssa tehtävässä arjen työssä. (Järvenpää 2012, 33- 39.)

Työelämän jatkuvat toiminnan muutokset ovat nykyaikana kuitenkin haasteena työntekijöille. Oppiminen ja kehittyminen ovat ammattitaidon keskeisiä osa-alueita, ja työntekijöiltä edellytetään koko ajan enemmän valmiuksia jatkuvaan oman osaamisen ja työn kehittämiseen ja päivittämiseen. Osallistuessaan työyhteisön toiminnan kehittämiseen myös työntekijän oma osaaminen kehittyy. Sitä kautta koko työyhteisön toiminnan laatu kehittyy. Varhaiskasvatuksen työskentelyssä korostetaankin yhteisöllistä toimintatapaa toiminnan kehittämisessä. On tärkeää sopia yhteisesti työtoiminnan kehittämisen toimintatavoista ja työntekijöiden oppimisesta. Hyvä toimintatapa tähän on keskusteleva työn kehittäminen, kasvattajat hankkivat ja jakavat yhdessä tietoa ja rakentavat merkityksiä toiminnastaan. Työntekijöiden keskinäinen dialogi toiminnan suunnittelussa, esimerkiksi juuri varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä myötävaikuttaa koko työyhteisön ammatilliseen kasvuun ja toiminnan kehittymiseen. (Kupila 2011, 300–302.) Tämä näkyi mielestäni erittäin konkreettisesti esimerkiksi Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman päivitysprosessissa. Prosessin myötä koen että työyhteisömme on yhtenäisempi, entistä ammatillisempi tiedon jakamisen myötä ja toimintamme kehittyi varhaiskasvatussuunnitelman päivitys prosessin myötä, sekä sen jälkeen laadukkaampaan suuntaan.

Lähteet

Heikka, Johanna & Hujala, Eeva & Turja, Leena & Fonse'n, Elina 2011. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, Eeva & Turja, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hellström, Martti 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Jyväskylä: PS-kustannus

Helmi, Sanna 2012. Varhaiskasvatussuunnitelman uudistamisprosessi Seutulän päivähoidon toimintayksikössä. Opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Helsingin kaupunki, Sosiaalivirasto 2011. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma. Lasten päivähoito, oppaita ja työkirjoja 2011:1. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Leikki puisto Tuorinniemi. www.hel.fi
<http://www.hel.fi/hki/Vaka/fi/LeikkiPuistot+ja+perhetalot/LeikkiPuisto+tuorinniemi>

Helsingin kaupunki 2015. Päivähoidon vaihtoehdot.

<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/paivahoito/paivahoidon-vaihtoehdot/>

Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Päiväkoti Pelimäni. Varhaiskasvatussuunnitelma (pdf)

<http://www.hel.fi/static/vaka/vasut/pk-pelimanni-vasu.pdf>

Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Päiväkoti Roihuvuori. Varhaiskasvatussuunnitelma (pdf)

<http://www.hel.fi/static/vaka/vasut/pk-roihuvuori-vasu.pdf>

Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Päiväkoti Tuorinniemi.

www.hel.fi http://www.hel.fi/hki/Vaka/fi/P_iv_kotihoito/P_iv_koti+Tuorinniemi

Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Päiväkoti Tuorinniemi. Varhaiskasvatussuunnitelma (pdf).

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/28bf19dd-6d42-413a-9688-bdf34d55adcf/Pk+Tuorinniemen+vasu2007.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=28bf19dd-6d42-413a-9688-bdf34d55adcf>

Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Varhaiskasvatuslautakunta.
<http://www.hel.fi/www/vaka/fi/paatoksenteko/varhaiskasvatuslautakunta/>

Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 2015. Viraston esittely.
<http://www.hel.fi/www/vaka/fi/viraston-esittely/>

Helsingin kaupunki, Varhaiskasvatusvirasto 23.4.2015. Viraston organisaatio.
<http://www.hel.fi/www/vaka/fi/viraston-esittely/viraston-organisaatio/>

Hämäläinen, Juha & Nivala, Elina 2008. Kasvatustiede pedagogisen ihmistyön tiede. UNIPress Suomi, Taskutieto.

Järvenpää, Sanna 2012. Varhaiskasvatussuunnitelman merkitys lastentarhanopettajan työssä. Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila Kirsti, Alasuutari Maarit, Hännikäinen Maritta, Nummenmaa Anna Raija, Rasku-Puttonen Helena (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino

Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Stakes Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy

Kupila, Päivi 2011. Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä. Teoksessa Hujala, Eeva ja Turja, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus

Laki lasten päivähoidosta 36/1973.

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005.

Mattila, Kati-Pupita 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

MLL, Kiusaamisen ehkäiseminen, Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma. N.d.
<http://www.mll.fi/kasvattajille/kiusaamisen-ehkaisu-suunnitelma/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015. Varhaiskasvatustilanne ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2015/05/varhaiskasvatus.html>

Ops 2016 2013. Opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen tavoitteet.
<http://www.oph.fi/ops2016/tavoitteet>

Peltonen Hannu 2004. Kasvattajana sosiaali- ja terveysalan ammattiteissa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Päiväkoti Strömsinlahden varhaiskasvatussuunnitelma, 2007

Raittila Raija 2013. Pienryhmätoiminta ja leikkialueet. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toimintaympäristö rakentuu arkisissa käytännöissä. Teoksessa Karila, Kirsti & Liponen, Lasse (toim.) 2013. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Osuuskunta Vastapaino

Sarras, Seppo 2011. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelman työkirja 2011. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto

Stakes 2003. Sosiaali- ja terveysalan tutkimuskeskus, oppaita 56. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy

Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

2015

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Toiminta-ajatus	2
3. Toimintaympäristön kuvaus	2
4. Arvot	3
5. Kasvatuskumppanuus	4
5.1 Kasvatuskumppanuus päiväkodin arjessa	4
5.2 Vanhempaintoimikunta	5
6. Oppimisympäristön kuvaus	5
6.1 Fyysinen oppimisympäristö	6
6.2 Psyykinen oppimisympäristö	6
6.3 Sosiaalinen oppimisympäristö	7
6.4 Turvallisuus oppimisympäristössä	7
7. Lapselle ominaiset tavat toimia	7
7.1 Leikkiminen	8
7.2 Liikkuminen	8
7.3 Taiteileminen	10
7.4 Tutkiminen	10
8. Sisällölliset orientaatiot	11
8.1 Matemaattinen orientaatio	11
8.2 Luonnontieteellinen orientaatio	12
8.3 Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio	12
8.4 Esteettinen orientaatio	13
8.5 Eettinen orientaatio	13
8.6 Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio	14
9. Esiopetus	14
9.1 Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma eli Leops	15
9.2 Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö ja opetuksen jatkumo	15
9.3 Herttoniemen rannan esi- ja alkuopetuksen yhteistyön suunnitelma	16
9.4 Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö Tuorinniemen päiväkodissa	16
10. Lapsen tukeminen ja hyvinvoinnin edistäminen päiväkodissa	16
10.1 Kuinka toimimme kun huoli herää	17
10.2 Tuen eri muodot	17
11. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma	18
11.1 Mitä on kiusaaminen?	18
11.2 Tuorinniemen päiväkodissa kiusaamisen ehkäisy on osana arjen pedagogiikkaa	19
12. Arviointi	20
Liite 1 Vanhempain vastaukset Digium- kyselyyn päiväkodin arvoista	21
Liite 2 Leikki -mind map	22

1 Johdanto

Varhaiskasvatustyötä ohjaa monta asiakirjaa. Jokaisella paikkakunnalla ja jokaisella päivähoitoyksiköllä on oma varhaiskasvatussuunnitelmansa, joita ohjaavat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmat ovat kunnan suunnitelmia yksityiskohtaisempia, ja niissä kuvataan muun muassa yksikön arvot, toimintakulttuuria, toimintaympäristöä ja erityispiirteitä. Varhaiskasvatussuunnitelmaa kutsutaan arkisemmin vasuksi.

Yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmat muuntuvat yksikön arjen, lasten ja ryhmien mukaan, niiden tilannesidonnaisuuden vuoksi. Varhaiskasvatussuunnitelmia arvioidaan ja päivitetään siis säännöllisin väliajoin.

Tuorinniemen varhaiskasvatussuunnitelma on tehty koko työyhteisön voimin muun muassa työilloissa ja kehittämispäivillä, yhteisten keskustelujen, pohdintojen ja työn arvioinnin pohjalta. Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa meitä toteuttamaan yhtenäistä varhaiskasvatusta lapsille ja perheille, sekä yhteistyötahoille. Työyhteisömme on sitoutunut toteuttamaan varhaiskasvatussuunnitelmassa esitettyä toimintaa.

2 Toiminta-ajatus

Tuorinniemen päiväkotitarjoaa lapselle hyvän ja turvallisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen jatkumon yhteistyössä alkuopetuksen kanssa. Toimintamme pohjautuu Kasvatuskumppanuuteen vanhempien kanssa.

3 Toimintaympäristön kuvaus

Tuorinniemen päiväkotitarjoaa on vuonna 1997 perustettu Helsingin kaupungin päiväkotitarjoaa. Päiväkotitarjoaa sijaitsee Herttoniemen rannassa, meren ja metsäisen luonnon läheisyydessä, monikulttuurisessa ympäristössä. Kaksikerroksisessa rakennuksessa toimii päiväkotitarjoaa, esikoulu, Herttoniemen ala-asteen sivukoulu alkuopetuksen 1. ja 2. luokat sekä Leikki puisto Tuorinniemi. Päivähoito, esiopetus ja alkuopetus muodostavat lapsille yhtäläisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen jatkumon.

Päiväkotitarjoaa muodostuu kahdeksasta ryhmästä. Meduusoiden tiloissa toimii kolme kiinteää väriryhmää, vihreät, lilat ja oranssit. Simpukoiden tiloissa toimii punaisten, keltaisten ja sinisten kiinteät väriryhmät. Kotiloiden ryhmä sijaitsee fyysisesti erillään päätalosta, päiväkodin läheisyydessä. Päiväkodissamme on myös Kalojen integroitu erityisryhmä. Kasvattajayhteisö muodostuu 22 kasvattajasta (8 lastentarhanopettajaa, 11 lastenhoitajaa, 2 erityislastentarhanopettajaa, resurssierityislastentarhanopettaja sekä erityisavustaja). Toiminta toteutetaan ryhmissä sekä pienryhmissä. Väriryhmän toiminnasta vastaa lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja työparina. Väriryhmät jaetaan myös kiinteisiin ja vaihtuviin toiminnallisiin ja pedagogisiin pienryhmiin. Lapsiryhmät muodostuvat lasten tarpeiden ja ikärakenteen mukaan toimintakausittain. Päiväkodissamme on paljon eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia.

4 Arvot

Arvot ovat peruseriaatteita, jotka ohjaavat toimintaamme kasvattajina päivähoiton arjessa. Tuorinniemen päiväkodin kasvattajina olemme yhdessä määritelleet päiväkodin viisi tärkeintä arvoa, joita ovat:

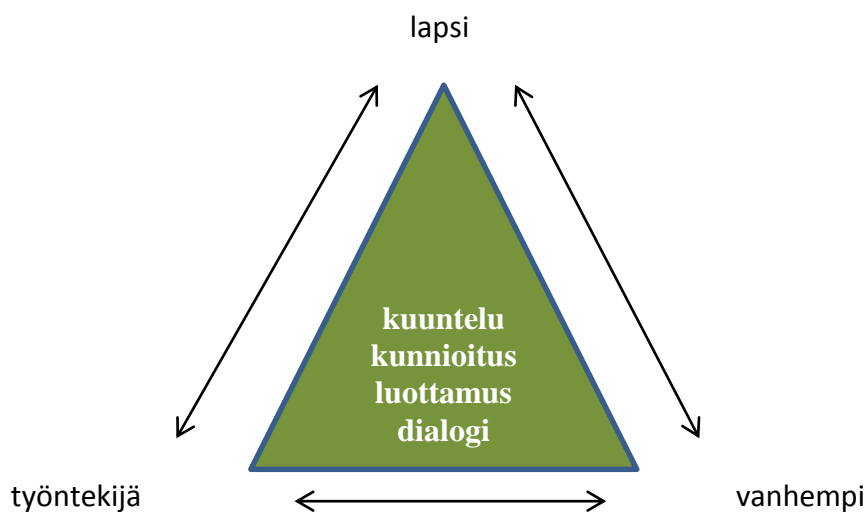
- **Turvallisuus**
Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Lasten perustarpeista huolehditaan, aikuiset ovat läsnä olevia ja lapsia varten, ryhmä, aikuiset ja ilmapiiri ovat turvallisia, toiminnalla on selkeät säännöt ja tuttu rytmi.
- **Yksilöllisyys**
Lapsen persoona, temperamentti, kehittyminen ja motivaatio otetaan huomioon. Lasten jakaminen pienryhmiin antaa tilaa yksilöllisten tarpeiden ja piirteiden huomioimiseen. Lapselle on nimetty oma vastuukasvattaja.
- **Tasa-arvoisuus ja tasavertaisuus**
Suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen, niiden opettaminen ja kannattelu. Jokainen on erilainen oppija.
- **Kiireettömyys**
Arki on rauhallista ja lapsilla on aikaa toimimiseen ja etenemiseen. Arjen pedagogiikkaa mietitään ryhmissä esim. pienryhmätoiminnan toteuttamisen ja siirtymätilanteiden porrastamisen kautta.
- **Osallisuus**
Lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi ja kokee olevansa osa ryhmää. Aikuiset ovat kiinnostuneita lasten asioista, lasta kannustetaan ja hänelle annetaan mahdollisuus tehdä ja kokeilla asioita itse, lapsen oppimiselle ja omalle kiinnostukselle annetaan tilaa ja mahdollisuuksia toteuttaa. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa ryhmän toiminnan sisältöön. Oppimisympäristöä muokataan lasten tarpeiden mukaan. Vanhempien osallisuus kasvatuskumppanuuden ja vasu keskusteluiden kautta, sekä vanhempainilloissa, yhteisissä tapahtumissa sekä vanhempain toimikunnan kautta.

Päiväkodin toiminnan arvokeskusteluun on otettu huomioon myös vanhempien näkökulma Digium-kyselyn kautta, joka toteutettiin keväällä 2014 (kts. liite 1). Kysely tehtiin sähköisesti suomen ja englannin kielellä ja siihen vastasi yhteensä 44 vanhempaa. Vanhemmat valitsivat kyselyssä kolme itselleen tärkeintä arvoa päiväkodin toiminnassa. Kyselyn kautta vanhempien näkökulmasta tärkeimmiksi arvoiksi toiminnalle päiväkodissamme nousivat:

- **Turvallisuus** (47,73 %)
- **Välittäminen** (47,73 %)
- **Oppiminen** (27,27 %)
- **Avoimuus** (25,0 %)
- **Luovuus** (20,45 %)

5 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus on olennainen ja tärkeä osa lapsen varhaiskasvatusta. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta, ja kaikkien osapuolten kunnioittamista. Vanhemmilla on päävastuu lapsensa kasvattamisessa, sekä ajantasainen tieto ja tuntemus lapsensa kasvusta ja kehityksestä. Päiväkodin kasvattajilla on koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisessa. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien ja henkilöstön tiedot ja kokemukset lapsen hyväksi.

5.1 Kasvatuskumppanuus päiväkodin arjessa

Päivähoidon aloittaminen on suuri muutos koko perheelle. Hyvin suunniteltu päivähoiton aloitus luo lapselle turvallisen siirtymisen kasvuympäristöjen välille. Päivähoidon aloitus on ratkaiseva vaihe perheen ja päiväkodin kasvatuskumppanuuden syntymiselle. Tarkoituksena on saada turvallinen ja luottamuksellinen tunne päivähoiton aloittamisesta. Tämän tavoitteen toteutumisen tukena on jokaiselle lapselle nimetty vastuukasvattaja, joka on lapsen oman ryhmän lastentarhanopettaja tai lastenhoitaja. Kasvatuskumppanuus toteutuu perheen päivittäisissä kohtaamisissa tuonti- ja hakutilanteissa. Lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi on tärkeää vaihtaa kuulumiset päivittäin oman ryhmän aikuisten kanssa.

Kun perhe saa päätöksen päivähoitopaikan varmistumisesta, lapselle nimetty vastuukasvattaja on yhteydessä perheeseen ja sopii heidän kanssaan hoidon pehmeästä aloituksesta ja aloituskeskustelusta. Aloituskeskustelussa vanhemmilla on mahdollisuus kertoa lapsensa historiasta, tavoista ja tottumuksista ja saada vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Monikulttuuristen perheiden kanssa käytävissä keskusteluissa mukana on myös perheen kotikieltä puhuva tulkki. Perhe on tervetullut tutustumaan päiväkotiin ja sen käytäntöihin, lapsen tulevaan ryhmään, ryhmän aikuisiin ja lapsen omaan vastuukasvattajaan.

Tutustumisjaksolle on hyvä varata aikaa lapsen tarpeiden mukaan, noin viikon verran. Tutustumisjaksosta sovitaan yhdessä perheen kanssa, ja sen periaatteena on että vanhemmat tutustuttavat lapsensa päiväkodin arkeen. Vanhemmat ja vastuukasvattaja yhdessä kannattelevat lasta hänen tutustuessaan uuteen kasvuympäristöön.

Noin kahden kuukauden kuluttua hoidon aloittamisesta vastuukasvattaja laatii lapsen varhaiskasvatussuunnitelman eli Vasun yhdessä perheen kanssa. Suunnitelman pohjana ovat havainnot lapsesta ja näkemykset siitä kuinka juuri tämän lapsen hyvinvointia ja oppimista edistetään oppimisympäristössä. Vasu-keskusteluja käydään perheen kanssa vähintään kerran vuodessa ja tarpeen mukaan useammin. Varhaiskasvatussuunnitelmia arvioidaan säännöllisesti. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat toimivat pohjana kasvatus- ja opetustoiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa yksilöiden ja lapsiryhmien kohdalla. Monikielisten perheiden lapsille laaditaan vasuun kaksikielisyyden suunnitelma, joka ohjaa suomenkielen oppimisen ja lapsen äidinkielen tukemista ja sen suunnittelua. Kaksikielisyyden suunnitelma pitää sisällään äidinkielen tukemisen kotona ja päiväkodissa sekä suomenkielen tukemisen päiväkodissa.

Lapsen täyttäessä neljä vuotta tehdään lapsen laaja terveystarkastus (Hyve4- malli) yhteistyössä perheen, päiväkodin ja neuvolan kanssa. Ennen 4-vuotistarkastusta vastuukasvattaja käy vasu-keskustelun perheen kanssa ja sen yhteydessä käydään läpi myös vanhemman tekemä haastattelu lapsesta. Keskustelun yhteenveto lähetetään neuvolaan. Neuvola palauttaa yhteenvedon takaisin päiväkodille omilla huomioillaan varustettuina ja näin tieto lapsen vahvuuksista ja tuen tarpeista tulevat kaikkien osapuolten tiedoksi. Tietojen kirjallinen ja suullinen vaihto edellyttää vanhempien suostumusta.

Esiopetusikäisille lapsille laaditaan lapsen esiopetuksen suunnitelma Leops syksyllä ja keväällä.

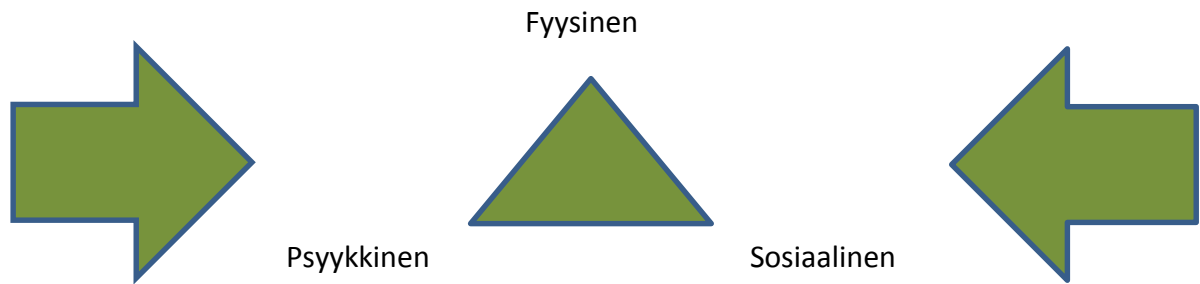
Aloituskeskustelut, vasukeskustelut ja hyve4-keskustelut kirjataan päiväkotien asiakastietojärjestelmä Efficaan.

5.2 Vanhempaintoimikunta

Päiväkodissamme toimii vanhempaintoimikunta, joka on hankkinut varoja tapahtumien järjestämiseen, järjestämällä esimerkiksi laskiaisriehan, arpajaisia ja osallistumalla myyjäisiin ja kirpputoreihin. Rahat ovat käytetty lasten ja perheiden iloksi, esimerkiksi järjestämällä Tuoris-festarit keväisin päiväkodin pihalla. Päiväkodin henkilökunta on ollut mukana ja auttamassa vanhempaintoimikunnan tilaisuuksissa. Vanhempaintoimikunta on avoin kaikille Tuorinniemen päiväkodin lasten vanhemmille ja siihen voi liittyä mukaan milloin vain.

6 Oppimisympäristön kuvaus

Päiväkodin oppimisympäristö muodostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta oppimisympäristöstä. Oppimisympäristönä Tuorinniemen päiväkoti on turvallinen, kiinnostava, innostava ja rohkaiseva. Hyvä oppimisympäristö mahdollistaa lapsen omaehtoisesta kiinnostuksesta lähtevän ihmettelyn ja tutkimisen, antaa mahdollisuuden keskittymiseen ja kokeiluun, ja tukee lapsen spontaaneja tutkimis- ja oppimishaluja.

Ratkaisujen perustana tietoinen tavoite lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisestä.

Kasvattajayhteisön yhdessä yhdessä konkretisoimat toimintaperiaatteet ja niiden jatkuva arviointi ja reflektointi

Oppimisympäristöä arvioidaan ja muokataan lasten ja toiminnan muuttuvien tarpeiden mukaan.

6.1 Fyysinen oppimisympäristö

Fyysisenä oppimisympäristönä Herttoniemen ranta on monikulttuurinen alue meren, puistojen ja metsäisen luonnon läheisyydessä. Tuorinniemen päiväkodin fyysinen oppimisympäristö on jaettu leikkialueisiin lasten ikä- ja taitotasojen mukaan ja siellä on välineitä mm. vuodenaikojen ja lasten kiinnostuksen kohteiden mukaan. Leikkitilaa on sisällä ja ulkona. Ulkoleikkialueet ovat kaikkien lasten yhteisessä käytössä. Vuodenaikojen mukaan käytössämme on urheilukenttä, luistinrata ja läheinen Kartanonpuisto. Sisätiloissa ryhmillä on nimetyt kotialueet, joissa lapsilla on omat nimetyt naulakkopaikat. Ryhmät käyttävät kaikkia talon sisä- ja ulkotiloja porrastetusti, jolloin ne ovat monipuolisesti ja kaikkien lasten käytössä. Ryhmissä tavarat ovat lasten saatavilla ja tiettyjä välineitä käytetään aikuisen valvonnassa. Välineet ja materiaalit mahdollistavat lapselle ominaiset tavat toimia, leikkien, liikkuen, tutkien ja taiteillen. Leikkien jatkamiselle mahdollistetaan tilaa. Tilat ovat esteettisesti suunniteltu ja selkeitä, ja lasten työt ovat ryhmissä esillä. Ryhmätilojen lisäksi ryhmillä on yhteisesti käytössä päiväkodin jumppasali, vesileikkihuone, takkatila ja muut pienryhmätilat sekä eteiset, toimistot, ja käytävätilat. Viereisen leikkipuiston ulkotilat ovat yhteisessä käytössämme, sekä osa koulun tiloista, kuten ateljee.

6.2 Psykkinen oppimisympäristö

Psyykkisen oppimisympäristön pohjana on hyvä vuorovaikutus kasvattajien kesken, kasvattajien ja lasten kesken, sekä lasten välillä. Aikuiset ovat sitoutuneita kasvattajan tehtäväänsä ja heillä on yhteinen selkeä päämäärä ja toimintatavat. Kasvattajien keskinäiset avoimet ja luottamukselliset vuorovaikutussuhteet luovat pohjan myönteiselle ja turvalliselle kasvuilmapiirille. Aikuiset ovat sensitiivisiä lasten tunteille ja tarpeille, perustarpeet ja lasten

herkkyyskaudet huomioidaan. Lapsen persoona, temperamentti, kehittyminen ja motivaatio otetaan huomioon. Lasten jakaminen pienryhmiin antaa tilaa yksilöllisten tarpeiden ja piirteiden huomioimiseen. Lapselle on nimetty oma vastuukasvattaja. Lapsia kannustetaan toiminaan positiivisen palautteen kautta. Aikuiset ottavat lasten aloitteet huomioon, ja ovat aktiivisesti läsnä lapsia varten. Aikuiset ovat sitoutuneet lasten yhteisvastuulliseen ohjaukseen ja valvontaan. Nämä kaikki yhdessä mahdollistavat lapselle emotionaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin ryhmässä, sekä mahdollisuuden kokea onnistumisen iloa ja oppimisen kokemuksia.

6.3 Sosiaalinen oppimisympäristö

Hyvän sosiaalisen oppimisympäristön luo ryhmän hyvä ja avoin ilmapiiri, mahdollisuus ja aikaa ryhmäytymiseen, vertaissuhteiden toimivuus ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuus. Arki on rauhallista ja lapsilla on aikaa toimimiseen ja etenemiseen. Arjen pedagogiikkaa mietitään ryhmissä esim. pienryhmätoiminnan toteuttamisen ja siirtymätilanteiden porrastamisen kautta. Aikuisella on aktiivinen rooli ryhmähengen luojana ja ryhmäytymisessä. Aikuiset tukevat ja ohjaavat lasta ystävyyssuhteissa, erilaisuuden ymmärtämisessä, auttavat ristiriitatilanteissa ja puuttuvat kiusaamistilanteisiin. Toimintaa toteutetaan pienryhmittäin, väriyhmittäin, sekä koko talon kanssa.

6.4 Turvallisuus oppimisympäristössä

Päiväkodin oppimisympäristössä fyysinen turvallisuus tarkoittaa:

- turvallisuusohjeita ja sääntöjä, esim. pihäsäännöt
- yhteisiä sopimuksia poikkeus- ja mahdollisissa vaaratilanteissa toimimiseen
- riskitekijöiden eliminointia
- arjen turvallisuutta, esim. yhteiset sopimukset vanhempien kanssa lapsen tuomisesta ja hakemisesta, lapsilistat, riittävää henkilökunta, lapsille ikä – ja taitotasoisesti jaetut toiminnat ja tilat
- selkeitä sääntöjä ja tuttuja rutiineja
- läsnä olevia aikuiset

7 Lapselle ominaiset tavat toimia

Lapselle ominaisia tapoja toimia ovat leikkiminen, liikkuminen, taiteileminen ja tutkiminen. Lapsi on aktiivinen, innokas, utelias ja kokeileva oppija. Hän oppii ja kehittyy koko elämänsä ajan. Oppimisen edellytyksenä on perustarpeiden huomioiminen. Aikuinen kasvattajana huomioivat lapsen herkkyyskaudet ja persoonan oppimisessa. Toimintamme Tutorinniemessä on lapsilähtöistä ja päiväkodissamme on luovuutta salliva ilmapiiri.

7.1 Leikkiminen

Lapset leikkivät leikkimisen vuoksi, mutta oppivat myös leikkiessään. Leikkiminen mahdollistaa kokonaisvaltaisen oppimisen; sosiaalisen, emotionaalisen, kognitiivisen, fyysisen ja kulttuurisen oppimisen. Lasten taidot kehittyvät leikkiessä. Leikki edistää lasten hyvinvointia ja sillä luodaan osallisuutta toiminnassamme. Leikkimällä lapsi rakentaa vertaissuhteita ja omaa identiteettiä. Leikki on lapsen tapa hahmottaa maailmaa, rakentaa merkityksiä ympäristöstään. Leikki on meidän keskeisin kasvatus- ja opetusmuotomme. Tuorinniemessä toimintaympäristö mahdollistaa leikin päivittäin ja leikki rytmittää päivän toimintoja vapaan ja ohjatun leikin muodossa. Eri leikeille on erillisiä tiloja, kuten vesi- ja hiekkaleikkipisteet. Kaikki tilat, niin sisällä kuin ulkona ovat lasten käytössä ja muovautuvat helposti erilaisiksi leikkipisteiksi. Päiväkotimme käytössä on myös jumppasali sekä koulun ja leikkipuiston tiloja sekä päiväkodin lähellä sijaitsevat hyvät ulkoilualueet. Aikuisella on oma rooli leikin ohjaamisessa, tukemisessa ja opetuksessa. (Liite 2. Leikki- mind map)

Kasvattajan rooli leikkeissä on:

- puitteiden luominen (tilat, välineet, aika, leikkirauha, mahdollisuus jatkaa leikkiä myöhemmin)
- lasten kiinnostuksen huomioiminen ja toimintaympäristön muovaaminen sen mukaan
- leikkimisen turvallisuuden takaaminen
- leikkiin kannustaminen ja sen kannattelemine ja tukeminen (ideoita, apua, kannustusta, ristiriitojen ratkaisu, mallintaminen, leikin rikastuttaminen, leikkikaverit)
- itseohjautuvan leikin mahdollistaminen
- lasten osallistaminen leikin suunnitteluun ja toteutukseen (esim. leikkivälineiden luominen)
- yhdessä leikkiminen
- aikuinen on sitoutunut toimintaan, on sensitiivinen ja läsnä ja havainnoi lapsia leikin lomassa
- aikuinen huolehtii että kaikki lapset pääsevät leikkeihin mukaan ja ohjaa lasten välisten suhteiden kehittymistä

7.2 Liikkuminen

Lapsi tarvitsee päivittäin liikuntaa terveen kasvun ja kehityksen perustaksi. Liikkuminen on lapselle ominainen tapa tutustua omaan itseensä, muihin ihmisiin ja tutkia ympäristöään. Sosiaali- ja terveysministeriön suositusten mukaan lasten tulisi saada harjoitella motorisia taitojaan erilaisissa ympäristöissä aktiivisesti joka päivä noin 2 tuntia. Liikkumisen minimimäärä voi koostua useista eri jaksoista saman päivän aikana.

Varhaiskasvatushenkilöstö huolehtii yhdessä vanhempien kanssa riittävän liikuntamäärän takaamisesta.

Liikunta päiväkodissa on päivittäistä hyötyliikuntaa kaikissa arjen tilanteissa sekä ohjattuja liikuntahetkiä, sisällä ja ulkona. Tuorinniemen päiväkodissa ulkoillaan lähes säällä kuin säällä, lapset tarvitsevat sään mukaiset varusteet.

Liikunta päiväkodissa on

- perustaitojen harjoittamista
- oman kehon hallintaa
- uuden oppimista
- liikuntaa leikin myötä
- sääntöleikkejä
- sisä- ja ulkoleikkejä
- hauskanpitoa
- tutustumista uusiin lajeihin ja vuoden aikojen mukaan liikkumista
- retkiä
- mahdollisuutta lapsen omaehtoiseen liikuntaan
- sekä hyötyliikuntaa arjen kaikissa tilanteissa

Kasvattajan rooli on antaa lapsille mahdollisuus päivittäiseen liikkumiseen.

Aikuisen rooli on:

- mahdollistaa lapsille liikkumiseen soveltuvan ympäristön ja tarvittavia välineitä
- takaa turvallisuuden ja opettaa turvalliseen liikkumiseen
- ohjaa ja osallistuu itse liikkumiseen lapsen kanssa ja on esimerkkinä
- innostaa ja inspiroi
- havainnoi ja suunnittelee toimintaa liikuntaa hyväksi käyttäen ja kuuntelee ja tarttuu lasten toiveisiin ja tarpeisiin liikuntaan liittyen.

Tuorinniemen päiväkodissa on tehty liikuntasuunnitelma (2009) lasten ikätason ja vuoden aikojen mukaan, joka toimii pohjana liikuntahetkien suunnitteluun.

Aikuisten positiivinen asenne, motivaatio ja oma osallistuminen luovat lapsille sallivan kannustavan ja arvostavan ilmapiirin liikkumiseen. Aikuisen rooli on iloita lapsen kanssa, lapsi oppii kokemuksen kautta!

7.3 Taiteileminen

Taidekasvatus on lapselle tärkeä itsetunnon kehittämisen väline ja se on kokemuksellinen tapa tutkia ympäristöä aisteilla ja ilmaista itseään. Se on laaja-alaista ja sallivaa, lapsen luovaa toimintaa esimerkiksi musiikin, teatterin, draaman, valokuvauksen, kädentaitojen ja muiden luovien menetelmien kautta. Kasvattajan rooli on antaa tilaa, aikaa ja rauhaa lapsen omalle mielikuvitukselle ja luovuudelle. Aikuinen havainnoi, kuuntelee, mahdollistaa, dokumentoi ja pitää yllä ja kehittää projektityöskentelyä. Taidekasvatuksen visiot ja tavoitteet tulevat lasten mielenkiinnon kohteiden kautta.

Päiväkodissa taiteileminen on:

- mahdollisuus maalaamiseen, piirtämiseen, askarteluun, muovailuun ja muuhun käsillä tekemiseen
- musiikillisia elämyksiä ja kokemuksia (laulaminen, soittaminen, yhteiset juhlat, konsertit)
- kannustamista luovaan itseilmaisuun (esim. lasten omat esitykset, aikuisten tekemät esitykset)
- retkiä teatteriin, näyttelyihin, musiikkiesityksiin
- mahdollisuuksia lasten omiin luoviin projekteihin
- mahdollisuus kokeilla ja löytää lapselle ominaisin tapa ilmaista itseään
- lasten töiden arvostamista (esim. esille laitto, taidenäyttelyt)

7.4 Tutkiminen

Tutkiminen liittyy lapsen kaikkeen toimintaan. Lapsi ihmettelee jokapäiväisiä arjen asioita ja oppii tutkimisen, oivaltamisen ja kokemusten kautta. Kasvattaja on sensitiivinen lasten kiinnostuksen kohteille ja mahdollistaa tutkimisen antamalla lapselle välineet ja tilan itsenäiseen toimimiseen ja on sitoutunut ja kiinnostunut lasten toiminnasta. Lapsi on utelias ja hän tutkii ympäristöään kaikilla aisteillaan.

Päiväkodissa tutkiminen on:

- retkiä luontoon
- lasten kiinnostuksen kohteisiin tarttumista (havainnointi, projektit)
- materiaaleja tiedonsaantiin ja tutkimiseen
- lasten kannustamista tutkimiseen
- asioiden ihmettelemistä ja tutkimista lasten kanssa
- keskusteluita lasta kiinnostavista aiheista

8 Sisällölliset orientaatiot

Sisällölliset orientaatiot ohjaavat toiminnan toteutumista ja rikastuttamista. Kasvattajat ovat tietoisia orientaatioiden sisällöistä ja tuovat niitä aktiivisesti päivittäisiin arjen tilanteisiin, projekteihin, leikkimiseen, liikkumiseen, taiteelliseen toimintaan ja tutkimiseen.

Orientaatiot ovat viitekehyksiä, joita tarjoten aikuiset mahdollistavat lapselle maailmakuuvan avartumisen ja suvaitsevaisuuden ja erilaisuuden ymmärtämisen kehittymisen. Kieli ja vuorovaikutus ovat kaiken toiminnan perusta ja ne ovat osa kaikkia orientaatioita. Sisällölliset orientaatiot eivät ole kokonaisuuksia joita lasten tulisi oppia, vaan niitä sisällytetään sopivissa määrin toimintaan, jolloin lapsi saa monipuolisia kokemuksia, tietoja ja taitoja elämästä.

8.1 Matemaattinen orientaatio

Arjesta löytyy paljon matemaattisia käsitteitä ja kasvattajan tehtävä on tukea lapsen matemaattisen ajattelun kehitystä tuomalla arkeen matemaattisia käsitteitä kuten vertaaminen, laskeminen, päättelyminen ja lajittelu.

Matemaattista orientaatiota arjessa on esimerkiksi

- ruokailutilanteissa esim. paljon/vähän (vertaaminen)
- pukemistilanteissa esim. oikea/vasen (avaruudelliset käsitteet)
- ohjeiden hahmottamisessa ja niiden mukaan toimimisessa
- aamupiirissä esim. viikonpäivät, kuukaudet (aika)
- numeroina seinällä (lukumäärä ja lukukäsite)
- lelujen keräämisessä (lajittelu)
- rakenteluleikeissä (muodot)
- lautapeleissä (ongelmanratkaisu, päättely, logiikka)
- liikunnallisissa hetkissä (muodot, määrät, tilan hahmottaminen, suunnat)
- taiteellisessa ilmaisussa ja kädentaitotehtävissä (muodot, ongelmanratkaisu, logiikka, tilan hahmottaminen)
- musiikissa ja ilmaisussa esim. laulaminen, soittaminen, esitykset (laskeminen, määrä, vertailu)
- tutkimisessa esim. kohde ja välineet (mittaaminen, vertailu, määrä)

8.2 Luonnontieteellinen orientaatio

Luonnontieteellinen orientaation kautta lapset oppivat syy-seuraussuhteita oman hyvinvoinnin ja luonnon kannalta. Arjessa käydään keskusteluja omasta kehosta ja sen toiminnasta, ruuasta ja ruuan kierrosta sekä kierrätyksestä ja kestävästä kehityksestä.

Luonnontieteellinen orientaatio näkyy esimerkiksi:

- retkinä lähiympäristöön ja muihin kohteisiin (jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet, luonnonsuojelu)
- kokeiluna esim. jään sulaminen
- tutkimisena esim. kasvit ja eläimet
- tutkimusvälineistönä
- säätilan ja säävaihteluiden seuraamisena (havainnointi esim. kuvien avulla)
- vuodenaikojen tarkkailu
- materiaalien keräily, tunnustelu ja hyödyntäminen esim. askarteluissa
- keskusteluina omista kokemuksista ja havainnoista esim. retket
- satuina, loruina, kuvina
- tiedon hankintana lasten kanssa esim. kirjasto
- juhlina esim. sadonkorjuujuhla
- kierrätyksenä esim. biojäte, paperinkeräys, kierrätysmateriaaleista askartelu

8.3 Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Historiallis-yhteiskunnallisen orientaation tavoitteena on oppia tiedostamaan mennyttä ja nykyisyyttä, sekä oppia ymmärtämään itsensä yhteiskunnan jäseneksi. Osa tätä orientaatiota ovat suomalaisessa kulttuurissa ja muissa kulttuureissa vietettävät juhlat, tavat ja perinteet, media, tekniikka, rakentaminen, liikenne ja yhteiset sopimukset. Aikuisten haasteena on tietoisuus nykyajan lasten leikeistä ja kiinnostuksen kohteista.

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio näkyy esimerkiksi:

- perinne leikkeinä, lauluina ja loruina
- kertomuksina ja kokemuksina menneistä, kansansatuina
- päiväkodilla olevista vanhoista esineistä ja valokuvista
- tutustumisena museoihin ja taiteeseen
- rakenteluleikkeinä, roolileikkeinä, nukketeatterina
- juhlapäivien vietossa ja erilaisina tapahtumina
- keskusteluina esim. lasten vanhempien ja isovanhempien kanssa
- mediakeskusteluina (tv-ohjelmat, pelit, elokuvat, medialaitteet)

8.4 Esteettinen orientaatio

Esteettiseen orientaatioon kuuluu oman tekemisen ja kokemisen kautta hahmottuva oma esteettinen ajattelu ja toiminta. Pyrimme luomaan ryhmässä ilmapiirin, jossa lapsi voi harjoitella itseilmaisun eri muotoja ja löytää itselleen sopivimman. Pienryhmätoiminta mahdollistaa tekemisen ja kokemisen prosessin toteutumisen parhaiten. Esteettisessä orientaatioissa itse luomisprosessi ja elämys on tärkeämpi kuin saavutettu lopputulos.

Esteettinen orientaatio näkyy esimerkiksi:

- kannustamisena ja mahdollisuutena erilaiseen itseilmaisun kokeilemiseen esim. kuvallisen ilmaisun, musiikin, tanssin, valokuvauksen, ja teatterin kautta
- mahdollisuuksia itseilmaisulle ja improvisaatiolle esim. roolileikit ja lasten tekemät ja ideoimat esitykset
- tuemme lapsia tarkastelemaan omia töitään ja esityksiään sekä nauttimaan omista ja muiden tuotoksista
- retkinä esim. näyttelyihin, teatteriin, konserttiin
- talon yhteisinä projekteina esim. esityksen talon yhteisissä juhlissa, taidenäyttelyt

8.5 Eettinen orientaatio

Eettinen orientaatio päiväkodissa käsittää mm. moraalikäsitteiden pohdintaa, oikean ja väärän erottamista, toisten huomioimista ja oman toiminnan merkityksen ymmärtämistä. Kasvattajan rooli on herättää lasta ajattelemaan ja auttaa lasta käsittelemään asioita eettiseltä kannalta. Aikuisen rooli on myös mallintaa toimintaa kohdattaessa lapsia, heidän vanhempiaan ja työtovereitaan.

Eettinen orientaatio näkyy meillä esimerkiksi:

- päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa (ristiriitatilanteet ja niiden selvittäminen, ystävyysuhteet, käytöstavat, toisten huomiointi)
- ohjaamisena, asioiden selittämisenä, kyseenalaistamisena, myötäelämisenä, kuuntelemisenä
- toisten oikeuksien kunnioittamisena – oman vastuun tiedostamisena
- anteeksi pyytämisen ja antamisen opettelemisenä
- kuuntelemisen ja puheenvuorojen käyttämisen opettelemisenä
- yhteisinä sääntöinä ja toimintatapoina aikuisten ja lasten kesken
- keskusteluina erilaisuudesta
- tunteiden tunnistamisena ja käsittelemisenä
- juhlien viettöna esim. syntymäpäivät
- luonnon kunnioittamisena ja suojeluna

8.6 Uskonnollis- katsomuksellinen orientaatio

Uskonnolliskatsomuksellinen orientaatio päiväkodissa perustuu vanhempien kanssa käytyihin varhaiskasvatuskeskusteluihin ja varhaiskasvatussuunnitelmiin ja perheiden katsomuksen kunnioittamiseen. Pohdinta ryhmissä toteutuu lasten kysymysten ja pohdintojen pohjalta. Pyrimme käsittelemään asioita siten, että lapset ymmärtävät, että ihmisillä voi olla erilaisia näkemyksiä ja katsomuksia asioihin. Toimintavuoksittain käymme läpi evankelis-luterilaisen uskontokasvatuksen osalta joulun ja pääsiäisen tapahtumat. Tällöin eri uskontokuntaan kuuluvilla on muuta toimintaa.

Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio näkyy päiväkotimme arjessa esim.

- retkinä kirkkoon ja seurakunnan vierailuna päiväkodille
- juhlien viettoina (joulu, pääsiäinen)
- kertomuksissa, lauluissa
- keskusteluissa esim. syntymästä, kuolemasta, häistä, ristiäisistä, hautajaisista
- eri uskontokuntien huomioimisena, jos ryhmässä on niihin kuuluvia lapsia (keskusteluna eri uskonnoista, tutustumisena erilaisiin tapoihin)

9 Esiopetus

Tuorinniemen päiväkodissa toteutettava esiopetus perustuu perusopetuslakiin, opetushallituksen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) sekä Helsingin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaan (2014). Helsingin kaupungin esiopetussuunnitelmaa on aloitettu päivittää keväällä 2015. Uuden esiopetussuunnitelman on tarkoituksena tulla käyttöön vuonna 2016, jonka jälkeen myös Tuorinniemen päiväkodin esiopetuksen suunnitelmaa ja kuvausta tarkennetaan varhaiskasvatussuunnitelmassa. Uudet esiopetuksen perusteet korostavat oppimisen iloa ja lasten aktiivista roolia oppijana. Tärkeänä painotetaan myös vuorovaikutustaitoja ja yhdessä tekemistä ja kasvamista kestäväan elämäntapaan. Tulevaisuuden erilaisiin haasteisiin opetellaan ja valmistaudutaan vastaamaan lasten laaja-alaista osaamista vahvistamalla.

Esiopetusta annetaan vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista, neljä tuntia päivässä. Esiopetus on maksutonta ja sen lisäksi voidaan lapselle hakea myös maksullista päivähoitoa. Esiopetus muuttui velvoittavaksi vuoden 2015 alusta, joka velvoittaa lapsen osallistumaan vuoden kestäväan esiopetukseen tai vastaavaan toimintaan ennen oppivelvollisuuden alkamista. Esiopetus tukee ja edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä ja luo joustavan siirtymisen esiopetuksesta kouluun. Esiopetuksen työtavoissa otetaan huomioon lapsen kokonaisvaltainen tapa oppia ja toimia leikkien, liikkuen, taiteillen, tutkien ja kysellen vuorovaikutuksessa muiden lasten ja aikuisten kanssa.

Esiopetuksen tavoitteena on antaa opetussuunnitelmaan perustuvaa lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä tukevaa opetusta vertaisryhmässä. Toiminta on suunniteltua ja lapsilähtöistä ja se vahvistaa lapsen myönteistä minäkuva ja käsitystään oppijana. Yhdessä perheiden kanssa esiopetus vahvistaa ja edistää lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä, itsetuntoa ja sosiaalisia taitoja leikin ja positiivisten oppimiskokemusten kautta. Esiopetuksessa ei ole oppiaineita, vaan lähtökohtana useiden eri opetettavien asioiden yhdistäminen leikinomaiseen toimintaan. Musiikki, äidinkieli, liikunta, taide, luonnontieto ja matematiikka yhdistyvät yhdeksi teemakokonaisuudeksi leikin avulla. Toimintaa ohjataan lapsiryhmän tarpeiden, mielenkiinnon ja jaksamisen mukaan, ulkoillen, leikkien, leväten ja ohjattua toimintaa tarjoten. Esiopetuksessa harjoitellaan edelleen jo opittuja elämisen perustaitoja, esim. opetellaan ottamaan enemmän vastuuta omista tavaroista ja huolehtimaan itsestä. Perustaitojen hallinnan kautta lapsi kasvaa ja kypsyy kohti kouluikää. Esiopetuksen tarkoituksena on vahvistaa lapsen oppimisvalmiuksia ja ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia.

9.1 Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma eli Leops

Jokaiselle lapselle tehdään lokakuun loppuun mennessä esiopetuksen oppimissuunnitelma eli Leops. Leopsiin kirjataan kaikki lasta ja hänen oppimisestaan koskevat asiat. Leops-keskustelut käydään vanhempien kanssa kaksi kertaa vuodessa. Vanhemmat voivat valmistautua keskusteluun etukäteen yhdessä lapsensa kanssa, ja he voivat kirjata kysymyksiä, odotuksia ja toiveita esiopetukseen liittyen. Vanhempien ja lapsen kanssa keskustellaan lapsen toiveista, vahvuuksista ja tavoitteista esiopetukseen liittyen. Esiopetusvuodelle asetettuja tavoitteita arvioidaan yhdessä lapsen ja vanhempien kanssa keväällä. Leops siirretään lapsen tulevaan kouluun vanhempien suostumuksella.

Lapsen esiopetuksen suunnitelma laaditaan esiopetusvuoden alussa yhdessä lapsen, lapsen vanhempien ja esiopetusta antavien opettajien kanssa. Lapsen esiopetuksen suunnitelmaan kirjataan lapsen henkilökohtaiset kasvun ja kehityksen tavoitteet sekä niissä edistyminen. Suunnitelman siirtämiseen koululle pyydetään huoltajan suostumus. Leopsit toimitetaan koululle toukokuussa ja tarvittaessa pidetään lapsikohtaiset nivelpalaverit.

9.2 Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö ja opetuksen jatkumo

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyön tavoitteet:

- madaltaa lapsen koulun aloittamisen kynnystä
- tarjota mahdollisuus oppimisen iloon ja oppimiseen leikin kautta
- korostaa yhteenkuuluvuutta
- tukea lapsen yksilöllistä ja sosiaalista kasvua
- ehkäistä kiusaamista
- tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luonnolliseen oppimisympäristöön
- esi- ja alkuopetuksessa olevien lasten oppivaikeuksien ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen

9.3 Herttoniemen rannan esi- ja alkuopetuksen yhteistyön suunnitelma

Alueellista esi- ja alkuopetuksen toimintaa arvioidaan säännöllisesti ja yhteistyömuodoista sovitaan vuosittain. Yhteistyötä koordinoi johtajarinki, johon kuuluvat alueen päivähoitoyksiköiden esimiehet sekä koulun rehtori. Tavoitteena on yhteisten käytäntöjen ja linjojen luominen sekä tiedottaminen esi- ja alkuopetuksessa.

Esi- ja alkuopetuksen henkilöstö suunnittelee, toteuttaa ja arvioi toimintaa. Alueellista yhteistyötä kehittävät esi- ja alkuopetuksen pedagogiset yhteyshenkilöt, eli lastentarhanopettajat ja alkuopetuksen opettajat. Erityistä tukea tarvitsevien lasten siirtymistä esiopetuksesta kouluun koordinoivat alueellisen erityisopetuksen suunnittelijat ja varhaiskasvatuksen kiertävä erityislastentarhanopettaja. Herttoniemen rannassa erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla koulun oppilashuollon edustajat ja päiväkodit tekevät yhteistyötä ja ohjaavat perheitä löytämään lapselle sopivan koulumuodon ja tarvittavan tuen koulun alkaessa. Esiopetus ja koulu tekevät yhteistyötä sopivan luokkamuodon ja tuen löytymiseksi myös jos, lapsen suomenkielen taito on puutteellista.

Esi- ja alkuopetuksen suunnitelman tavoitteena on yhteistyön toteuttaminen alueella, yhteistyön suunnittelu, kehittäminen ja arviointi, tiedonsiirto Leopsien kautta sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten tuen tarpeen huomioiminen kouluun siirtymisen vaiheessa. Yhteistyö esi- ja alkuopetuksen kanssa antaa myös kollegiaalista tukea alueelta nouseviin haasteisiin ja edistää hyvien käytänteiden jakamista. Yhteistyösuunnitelman tarkoituksena on myös luoda alueen lapsille yhtenäinen oppimispolku esiopetuksesta alkuopetukseen, tarjota lapsille mahdollisuuksia tutustua tulevaan oppimisympäristöön koulussa, sen henkilökuntaan ja tuleviin luokkakaverihin.

9.4 Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö Tuorinniemen päiväkodissa

Tuorinniemen päiväkodissa esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö on tiivistä. Tuorinniemen päiväkodissa yhteisen toiminnan sisältöalueena on matematiikan, luonnon- ja ympäristötiedon tuokiot eli Palkit ja taito- ja taideaineita sisältävät Pajat. Paja- ja Palkkituokioita järjestetään sekä syys- että kevätlukukaudella. Pajatoiminnassa esi- ja alkuopetusikäiset lapset toimivat yhdessä jaetuissa ryhmissä. Palkkitoiminnassa esikoululaiset ja ykkösluokkalaiset muodostavat yhdessä omat ryhmät ja kakkosluokkalaiset oman ryhmänsä. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä Tuorinniemen päiväkodissa on myös jo perinteeksi muodostuneet yhteiset juhlat ja tapahtumat, kuten Herttoniemen rannan esikoululaisten ja ykkösluokkalaisten rusettiluistelu sekä kevätpiknik.

10 Lapsen tukeminen ja hyvinvoinnin edistäminen päiväkodissa

Kaikki lapset tarvitsevat tukea jossain vaiheessa kasvuaan. Varhaiskasvatuksen hoito-, kasvatusta- ja opetustavoitteena on tukea yksilöllisesti lasten kasvua ja kehitystä. Päivähoidossa on mahdollista tukea lasta jolla on kasvun tai kehityksen pulmia, oppimiseen liittyviä vaikeuksia tai jos perheessä on kriisi. Päiväkodissa lapsen tukeminen tarkoittaa tukemista arjen toimintojen yhteydessä.

10.1 Kuinka toimimme kun huoli herää

Kun vanhemmilla, päivähoidon henkilökunnalla tai neuvolasta herää huoli lapsen kehityksestä, asia otetaan puheeksi vanhempien kanssa. Lapsen tuentarpeet ja tukitoimet kirjataan vasaun, ja niitä arvioidaan säännöllisesti vanhempien kanssa.

Peruspäivähoidossa lasta voidaan tukea mukauttamalla toimintaympäristöä ja toimintaa lapsen yksilölliset tarpeet paremmin huomioiviksi. Myös aikuisten toimintatapoja ja vuorovaikutusta muutetaan tarpeen tullen. Lasta voidaan tukea ryhmässä esimerkiksi pienryhmätoiminnan kautta, yksilöllisellä ohjauksella ja lisäämällä kuvia arjen toimintojen ymmärtämisen tueksi. Ryhmissä toimintaa toteutetaan siten, että jokainen lapsi voi osallistua toimintaan yhdessä muiden kanssa omien taitojensa tasoisesti.

Päiväkodin henkilökunta keskustelelee yhdessä vanhempien ja asiantuntijoiden kanssa, tarvitseeko lapsi erityistä tukea kasvun ja kehityksensä tueksi. Asiantuntijoiden suosituksesta ja vanhempien luvalla lapselle haetaan kirjallisesti erityistä tukea. Varhaiskasvatusalueen päällikkö arvioi erityisen tuen esityksen ja tekee päätöksen erityisistä tukitoimista toimintakausittain. Erityistä tukea tarvitsevat lapset integroidaan heidän ikä- ja kehitystasoaan vastaaviin ryhmiin, tai lapselle voidaan hakea paikkaa integroidusta erityisryhmästä asiantuntijoiden suosituksella. Tarkoituksena on löytää lapselle paras mahdollinen ryhmä, jossa lapsen kehitystä ja oppimista pystytään tukemaan.

10.2 Tuen eri muodot

Yleinen tukeminen:

- monipuolinen ja turvallinen oppimisympäristö
- lapsen yksilölliset ja erilaiset lähtökohdat huomioidaan

Varhaiskasvatukselliset tukitoimet:

- päivähoidon omaa toimintaa
- kasvatuksellisia keinoja, joilla ympäristöä ja toimintaa muokaten vastataan paremmin lapsen tarpeisiin

Erityinen tuki:

- erityispedagogisen asiantuntemuksen ja henkilötön lisääminen lapsen toimintaympäristössä
- asiantuntijan lausunnolla
- ryhmän pienennys
- relto- tuki
- avustaja
- integroitu erityisryhmä
- erityisryhmä

Varhaiskasvatukselliset tukitoimet ovat yksilöllistä tukea lapselle tarpeen mukaan, arjen eri tilanteissa. Lapsi voi tarvita tukea esimerkiksi ruokahetkissä, siirtymätilanteissa tai lepohetkillä. Tukitoimet ovat käytössä lapsen arjessa mm. pienryhmätoiminnassa, yksilötuokioilla ja leikkihetkillä aikuisen vahvalla tuella.

Erityispedagogiset toimintamenetelmät mietitään jokaisen lapsen kohdalla erikseen. Tukitoimia voivat olla esimerkiksi kommunikaatiokansio, tukiviittomat ja kuvien ja piirrosten monipuolinen käyttö arjessa. Lasta voidaan tukea myös muun muassa vuorovaikutusleikkiryhmässä, musiikkiterapeuttisessa Knillaus- ryhmässä tai Askeleittainmenetelmällä, jossa opetellaan sosiaalisia taitoja.

Teemme myös yhteistyötä kiertävän erityislastentarhanopettajan (kelton) ja suomi toisena kielenä lastentarhanopettajan (s2-opettajan) kanssa, joiden asiantuntemusta hyödynnetään päiväkodeissa säännöllisesti. Muita yhteistyökumppaneitamme ovat mm. neuvola, fysio-, puhe-, ja toimintaterapeutit, neuvolapsykologi, koulun opettajat, perheneuvola, sosiaalityöntekijät, varhainen tuki, lastensuojelu ja muut lasta hoitavat ja tutkivat tahot. Yhteistyökumppaneiden konsultointi lapsen asioista tapahtuu vanhempien luvalla. Tuorinniemen päiväkodin henkilöstöön kuuluu tällä hetkellä myös resurssierityislastentarhanopettaja (relto) ja talossamme on integroitu erityisryhmä. Huolen herätessä jonkin lapsen kohdalla, työntekijämme voivat kääntyä myös relton ja integroidun erityisryhmän erityislastentarhanopettajien puoleen.

11 Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma on osa päivähoitoyksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmaa ja opetuslaki velvoittaa sen olevan osa esiopetussuunnitelmaa. Se on yksikön työväline, yhteinen näkemys kiusaamisesta, ehkäisyn keinoista ja kiusaamiseen puuttumisesta. Kiusaamiseen puuttuminen ja ehkäisy ovat edellytys laadukkaana varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Päiväkodin johtajan vastuulla on pedagoginen johtaminen, millaisiin arvoihin työntekijät yhdessä sitoutuvat ja miten kiusaamiseen suhtaudutaan. Asioista keskustellaan ja työntekijöitä koulutetaan kiusaamisen ehkäisyyn ja siihen puuttumiseen. Koulutuksista henkilökunta saa ajankohtaista tietoa kiusaamisilmiöstä ja sen käsittelemisestä. Kiusaamisen vastaisen työ on pitkäjänteistä ja johdonmukaista, johon kaikki päiväkodin työntekijät ovat sitoutuneet.

11.1 Mitä on kiusaaminen?

Kaikki lapset ovat samanarvoisia ja heillä on samat oikeudet, eikä ketään saa syrjiä. Lapsilla on oikeus suojaan fyysistä ja psyykkistä kiusaamista vastaan.

Kasvatuskumppanuus on tärkeä osa kiusaamisen ehkäisyssä. On tärkeää että vanhemmilla ja päiväkodin henkilökunnalla on yhteinen näkemys siitä, mitä kiusaaminen on, miten sitä ehkäistään ja millä tavoin kiusaamiseen puututaan. Yleisesti kiusaamiseksi määritellään toiseen ihmiseen usein kohdistuva käytös, joka aiheuttaa pahaa mieltä ja oloa ja mahdollisesti fyysistä kipua. Kiusattu henkilö ei yleensä pysty tai uskalla puolustautua tai hakea apua.

Kiusaaminen on subjektiivinen kokemus, jota ei voi ulkopuolelta määritellä. Minkäänlainen loukkaava kohtelu toista ihmistä kohtaa ei ole päiväkodissamme hyväksyttävää.

Kiusaaminen voi olla:

- **suoraa toimintaa**
fyysistä väkivaltaa, tavaroiden tai leikin rikkomista, haukkumista, nimittelyä, uhkailua, kiristämistä, manipulointia
- **epäsuoraa toimintaa**
leikistä tai keskusteluista poissulkemista, huomioimatta jättämistä, pahan puhumista, kaverisuhteiden sotkemista

Kaikki lasten väliset ristiriidat ja erimielisyydet eivät ole kiusaamista, mutta toistuessaan ne saattavat johtaa kiusaamiseen. Lasten välisiin riitoihin ja konflikteihin puututaan, tilanteen selvittäminen ja eteenpäin vieminen ovat tärkeä osa kiusaamisen ehkäisyä. Kiusaamisen ehkäisyn tavoite on opettaa lapsille toisenlaisia tapoja toimia vertaissuhteissa ja ristiriitatilanteissa.

Kiusaamiselle on tyypillistä:

- toistuvuus
- uhrin kyvyttömyys puolustautua
- tietoisuus
- ryhmäilmiö
- vallan epätasapaino

11.2 Tuorinniemen päiväkodissa kiusaamisen ehkäisy on osana arjen pedagogiikkaa

Kiusaamisen ehkäisy on arjen pedagogiikkaa, joka muuttuu lapsiryhmien ja lasten taitojen mukaan. Se on lapsiryhmän toimintaan vaikuttamista, turvallisen ryhmän ja arjen luomista, vuorovaikutustaitojen vahvistamista ja yhdessä opettelemista. Aikuiset ohjaavat ja opettavat lapsille toimintatapoja, joissa jokainen lapsi saa kokemuksia hyvästä vuorovaikutuksesta ja tulee hyväksytyksi ryhmänsä jäseneksi.

Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa kiusaamisen ehkäisyyn ja siihen puuttumiseen, kiusaamisen ehkäisy on moninaista, vuorovaikutustaitojen, leikkimisen ja sosiaalisten taitojen yhdessä opettelua. Kiusaamisen ehkäisemiseksi ja puuttumiseksi aikuiset havainnoivat aktiivisesti ryhmää, ohjaavat ja ovat mukana leikeissä, osallistavat lapsia ryhmän toimintaan, tukevat vertais- ja ystävyysuhteiden syntymistä ja kehittymistä ja turvaavat siirtymätilanteita. On tärkeää että ryhmissä on ilmapiiri, jossa lapsi voi ja haluaa kertoa omista kokemuksistaan. Positiivinen ja avoin ilmapiiri sekä yhteenkuuluvuuden tunne ehkäisee kiusaamista. Jos

päiväkodissämme ilmenee kiusaamista tai lapsi kokee tullessa kiusatuksi, asia otetaan vakavasti ja käsitellään keskustellen läpi osallisena olevien lasten ja heidän vanhempiensa kanssa.

Kiusaajalla on oikeus pedagogiikkaan, joka opettaa ettei kiusata ja miten erilaisissa tulisi toimia. Kiusatulla on oikeus tukeen, turvaan ja suojaan kiusaamista vastaan. Tapa- ja moraalikasvatus on kiusaamisen ehkäisyn pohjana. Lapsille opetetaan toisten ihmisten kunnioittamista, miten toisille puhutaan ja kuinka käyttäydytään toisia loukkaamatta. Ryhmässä opetellaan yhteiskunnassa yhteisesti sovittuja sosiaalisia tapoja, kanssakäymisen sääntöjä ja tasa-arvoista kohtelua. Aikuinen toimii esimerkkinä lapsille. Aikuisen kanssa yhdessä opetellaan empatiataitoja ja tunteiden käsittelyä. Yhdessä opetellaan myös ongelmanratkaisutaitoja ja itsehillintää.

Erillinen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma tullaan päivittämään Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan vuoden 2016 aikana.

12 Arviointi

Tuorinniemen päiväkodin henkilökunta havainnoi, arvioi ja dokumentoi toimintaansa säännöllisesti. Arviointi antaa suuntaa toiminnan kehittämiseksi. Lasten ja perheiden näkökulma otetaan huomioon arvioinnissa esimerkiksi havainnoimalla lasten toimintaa ja kuuntelemalla heidän ajatuksiaan ja mielipiteitään esimerkiksi haastatteleamalla lapsia, sekä dokumentoimalla (esim. valokuvaus) lasten toimintaa päiväkodissa. Vanhemmilla on mahdollisuus vastata asiakastyytyväisyyskyselyihin ja päivähoiton arvokyselyyn, osallistua vanhempainiltoihin, olla mukana lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä, antaa suoraa palautetta ja toimia vanhempainyhdistyksen kautta.

Työtiimit eli Simpukat, Meduusat, Kalat ja Kotilot kokoontuvat kerran kahdessa viikossa ryhmää koskevien asioiden äärelle. Tiimisopimukset, jotka perustuvat koko talon varhaiskasvatussuunnitelmalle, luo pohjaa työmme arvioinnille. Lisäksi tiimipalavereissa arvioidaan ryhmien toimintaa viikoittain. Työparit pitävät säännöllisesti pienempiä keskusteluhetkiä oman väriryhmänsä asioista. Esimies käy kehityskeskusteluja henkilökunnan kanssa yksitellen, sekä tiimeittäin. Henkilökunta keskustele ja antaa rakentavasti palautetta toisilleen. Päiväkodin työilloissa ja kaksi kertaa vuodessa pidettävissä kehittämisspäivissä teemat ovat ajankohtaisia laadun arviointiin ja työn kehittämiseen liittyviä. Kaakkoisella varhaiskasvatusalueella on myös tarjolla paljon ajankohtaista koulutusta henkilökunnalle.

Liite 1 Vanhempien vastaukset Digium- kyselyyn päiväkodin arvoista

Päiväkodin arvot

Yhteenvetoraportti, N=44, Julkaistu: 11.2.2014

Vertailuryhmä: Kaikki vastaajat

Päiväkodin arvot / values of the Kindergarten Merkitse alla olevista arvoista kolme lapsesi ja perheesi kannalta tärkeintä arvoa päivähoitossa Choose three the most important values of yours child and family below.

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	avoimuus / open mindness	11	25,00%					
2.	osallisuus / taking part / being intrested	4	9,09%					
3.	yhteisöllisyys / getting Involved with community	3	6,82%					
4.	inhimillisyys/ in human	7	15,91%					
5.	kiireettömyys/ taking things slow	7	15,91%					
6.	luovuus/ creativity	9	20,45%					
7.	oppiminen / learning by doing	12	27,27%					
8.	tasa-arvo / equality	7	15,91%					
9.	kestävä kehitys / egological warnes	2	4,55%					
10.	turvallisuus/ safety	21	47,73%					
11.	kasvatuskumppanuus/ rasing co-operationtogether(teachers - parents)	8	18,18%					
12.	välittäminen/careing	21	47,73%					
13.	yhteistyö / co-operation	6	13,64%					
14.	yksilöllisyys/ Individuality	7	15,91%					
15.	luottamuksellisuus/ trust	6	13,64%					
16.	Jokin muu, mikä/something else	1	2,27%					
	Yhteensä							

Liite 2 Leikki- mind map

Alkuperäinen lähde
tuntematon, kuvan idea
Tukholmalaisesta
päiväkodista

"Oletteko te vain leikkineet tänään?"

Leikissä lapsen ulkoinen ja sisäinen maailma kohtaavat!